

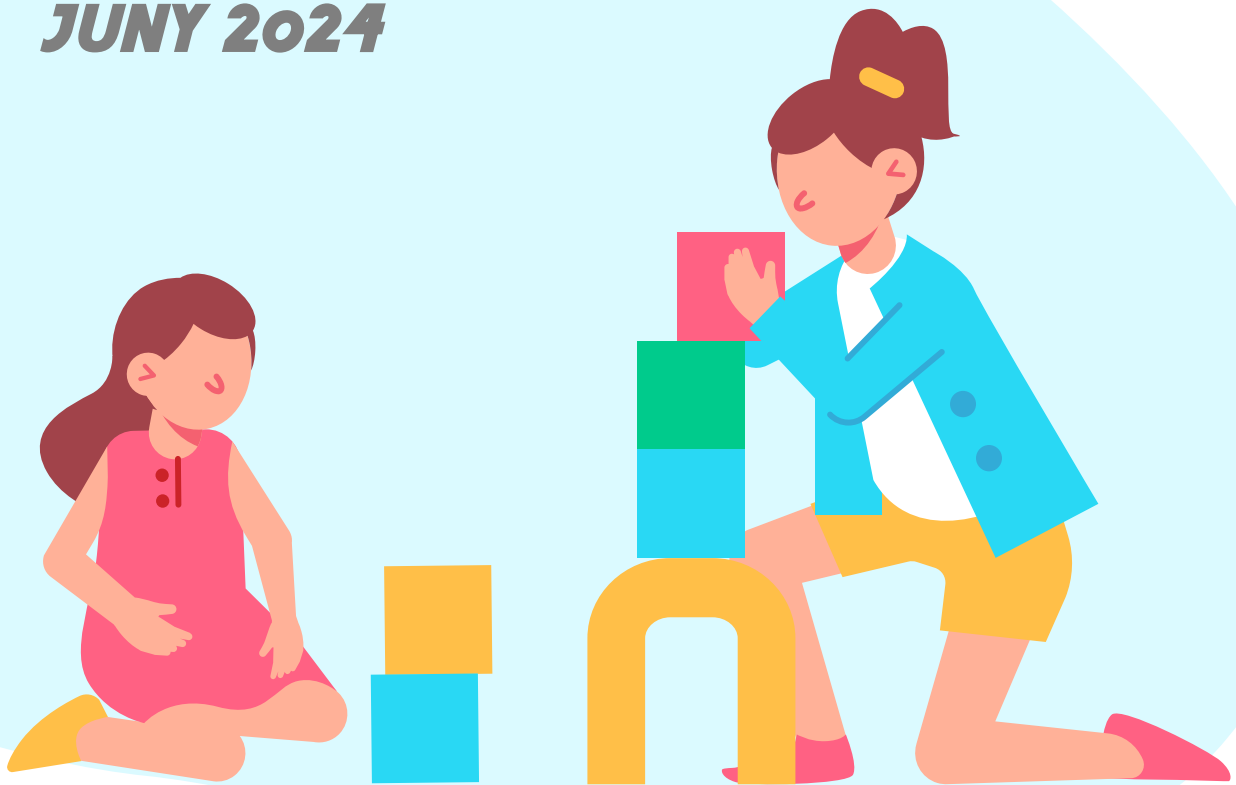
Equip d'Atenció
a la Infància i
a l'Adolescència

Consell Comarcal del
Maresme

PROTOCOL D'ATENCIÓ A LA INFÀNCIA I A L'ADOLESCÈNCIA EN SITUACIÓ DE MALTRACTAMENT A LA COMARCA DEL MARESME

JUNY 2024

ÍNDEX

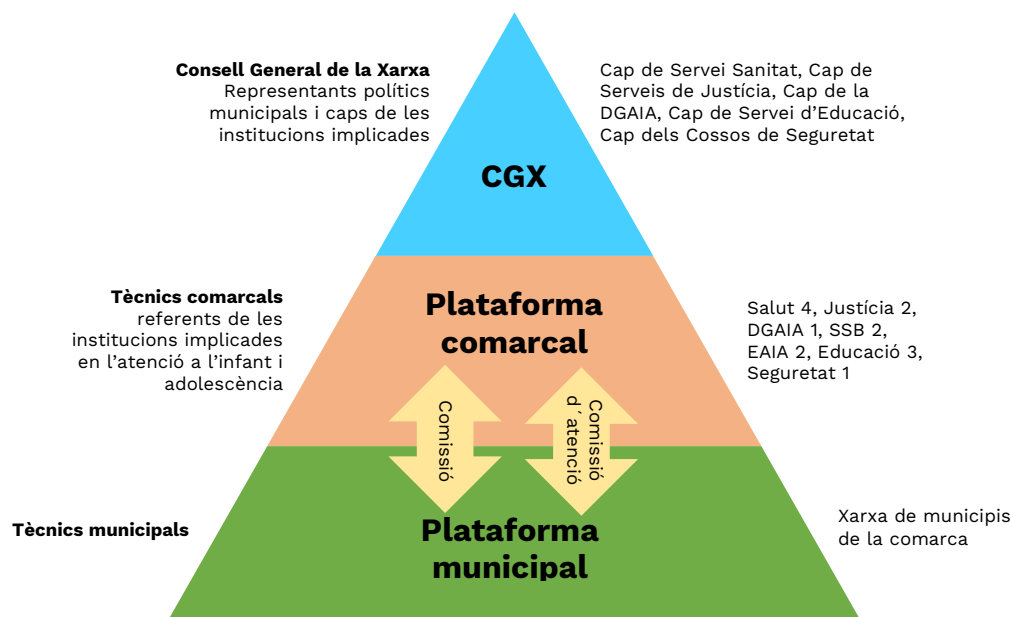
1.	PRESENTACIO I JUSTIFICACIÓ	5
2.	MARC LEGAL.....	7
2.1	Normativa internacional	7
2.2	Normativa europea.....	7
2.3	Normativa estatal.....	8
2.4	Normativa autonòmica.....	10
2.4.1	LDOIA	10
2.4.2	LOPIVI.....	15
3.	PROTOCOL D'INFÀNCIA	19
4.	TREBALL EN XARXA	20
5.	COMISSIÓ COMARCAL D'INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA	21
6.	PROTECCIÓ DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA A LA COMARCA DEL MARESME	23
6.1	Equip d'Atenció a la infància i la Adolescència.....	23
6.1.1.	Funcions de l'EAIA del Maresme	25
6.1.2	Circuits de derivació de casos.....	26
6.2.	Mesures de protecció	28
6.2.1.	Situació de risc.....	28
6.2.2.	Mesures de protecció dels infants i els/les adolescents en situació de desempament.....	29
6.3.	Servei d'Integració en Famílies Extenses – SIFE	30
6.3.1.	Objectius i funcions del SIFE.....	31
6.3.2.	Metodologia del SIFE.....	31
7.	EL MALTRACTAMENT INFANTOJUVENIL	32
7.1	Tipus de necessitats dels infants i els/les adolescents	33
7.2	Definicions dels diferents tipus de maltractament infanto-juvenil.....	36
7.3	Avaluació de les situacions de maltractament.....	39
7.4	Factors de risc	39
7.5	Factors de protecció.....	42
7.6	Indicadors de risc	43
7.7	Circuit.....	44
8.	ANNEXES.....	46

1. PRESENTACIÓ I JUSTIFICACIÓ

El present Protocol és una guia d'actuació en matèria d'atenció a la infància i l'adolescència en situació de risc o maltractament neix com a eina de la Xarxa d'Infància, Adolescència i Famílies (en endavant XIAF) del Maresme. La Xarxa es va implementar l'any 2008. L'objectiu del protocol és ordenar les actuacions de prevenció i actuar de forma coordinada davant les situacions de maltractament infantil i juvenil que es produeixen a la comarca.

Estructura de la Xarxa

XIAF 2008

L'abast d'intervenció d'aquest protocol és la comarca del Maresme, exceptuant la ciutat de Mataró. El total d'habitants de la comarca és de 467.914 habitants (extret del Observatori de Desenvolupament Local del CCM) i s'organitza administrativament en 30 municipis, amb Mataró com a cap de comarca. El nombre d'habitants sense comptar la capital és de 338.301 (IDESCAT 2021)¹.

La complexitat de les situacions de risc greu i de maltractament en la infància i adolescència, així com les dificultats que deriven del seu abordatge, justifiquen la creació d'aquest protocol. No obstant això, la seva elaboració vol servir per contribuir a orientar les actuacions d'institucions i agents socials del Maresme i garantir la preservació dels drets de la infància i de l'adolescència.

Amb aquest instrument, el Consell Comarcal del Maresme dona resposta a les directrius de la Llei dels Drets i les Oportunitats de la Infància i l'Adolescència 14/2010, del 27 de maig (LDOIA), i al Protocol Marc d'Actuacions contra el Maltractament a Infants i Adolescents de juliol 2017, i a la vegada, segueix les recomanacions que realitza el Síndic de Greuges en matèria d'infància. També s'ha tingut en compte la Llei 8/2021 del 4 de juny, de protecció integral de la infància i adolescència davant la violència (LOPIVI). En aquest protocol hem tingut en compte la implicació i les responsabilitats de cada professional que intervé en les possibles situacions de maltractament infantil per tal de millorar els circuits de detecció i evitar duplicitats.

¹ IDESCAT: Institut d'Estadística de Catalunya és l'organisme oficial d'estadística de la comunitat autònoma de Catalunya. Es responsabilitza de les funcions de planificació, normalització, coordinació i gestió del sistema estadístic de Catalunya.

A través del protocol, es persegueix també donar resposta a una realitat social concreta: nous models de família, migracions, noves exigències econòmiques i socials, i canvis importants en el sistema econòmic i laboral.

En definitiva, l'existència del protocol respon a la voluntat de millorar l'atenció als infants, i als/les adolescents i també a les seves famílies en el nostre territori.

2. MARC LEGAL

Aquest protocol d'actuació pretén donar compliment als principis rectors de la LDOIA. Per parlar dels aspectes legals que fan referència a la protecció a la infància tindrem en compte la normativa internacional, estatal i autonòmica les quals actualment emparen la protecció i els drets de la infància.

Dins la normativa autonòmica, farem especial menció a la Llei 14/2010 del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència; aquest protocol neix a l'empara d'aquesta llei que esdevé la referència principal.

2.1 Normativa internacional

- **Declaració Universal dels Drets Humans**, del 1948, estableix la protecció social a la que tota persona té dret i l'assistència especial de la maternitat i la infantesa (articles 5, 16 i 25).
- **Convenció sobre els drets de l'infant de les nacions Unides**, aprovada per l'Assemblea General del 20 de novembre del 1989, als articles 3, 9, 19, 24, 37 i 39. L'article 19 estableix l'obligació dels estats membres d'adoptar mesures legislatives, administratives, socials i educatives per protegir l'infant de totes les formes de violència física o mental.
- **Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat de les nacions Unides**, de 13 de desembre de 2006.
- **Observacions del Comitè de Nacions Unides de Drets dels infants**, especialment les Observacions núm. 13 sobre "el dret del nen a no ser objecte de cap forma de violència", núm.14 sobre "el dret de l'infant a que el seu interès sigui una consideració primordial" i núm. 12 sobre "el dret de l'infant a ser escoltat".

2.2 Normativa europea

- **Carta Europea dels Drets de l'Infant** (DOCE núm. C241, de 21 de setembre de 1992).
- **Conveni del Consell d'Europa per a la Protecció d'infants contra l'Explotació i l'Abús Sexual**, fet a Lanzarote el 25 d'octubre de 2007. (BOE núm. 274, de 12 de novembre de 2010)
- **Conveni del Consell d'Europa sobre prevenció i lluita contra la violència contra les dones i la violència domèstica** del 2011.
- **Declaració comuna del Parlament Europeu i del Consell sobre l'entabanament de menors amb finalitat sexual** (DOCE de 27 d'octubre de 2011).
- **Directiva 2011/36/UE del Parlament Europeu i del Consell relativa a la prevenció i la lluita contra el tràfic d'éssers humans i protecció de les víctimes**. Tant la directiva 2011/36/UE, com la directiva 2011/92/UE i la directiva 2012/29/UE han estat transposades a la Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la Víctima del Delicte.
- **Directiva 2011/92/UE del Parlament Europeu i del Consell relativa a la lluita contra els abusos sexuals i l'explotació sexual dels menors i la pornografia infantil**, aprovada el 13 de desembre de 2011. Aquesta directiva ha estat incorporada a la normativa interna de l'Estat per la Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la Víctima del Delicte.
- **Directiva 2012/29/UE del Parlament Europeu i del Consell de 25 d'octubre de 2012, per la qual s'estableixen normes mínimes sobre els drets, l'ajuda i la protecció de les víctimes dels delictes**.

- **Recomanació 2013/112/UE de la Comissió Europea de 20 de febrer de 2013**, invertir en la infància: trencar el cicle dels desavantatges, relativa a l'organització i l'aplicació de polítiques de lluita contra la pobresa i l'exclusió social dels infants.

2.3 Normativa estatal

- La **Constitució Espanyola** del 1978, a l'article 39, reconeix la protecció social, econòmica i jurídica de la família, especificant també que es vetllarà pels drets dels infants reconeguts en els tractats internacionals.
- La **Llei d'Enjudiciament Criminal**, al seu article 259 diu: *“el que presenciï la perpetració de qualsevol delictes públic està obligat a assabentar-ne immediatament el jutge d'instrucció o funcionari fiscal més proper al lloc en què es trobi.”*
- Llei orgànica 19/1994, de 23 de desembre, de Protecció a Testimonis i Pèrits en Causes Criminals.
- **Llei 35/1995, de 11 de desembre, d'ajuda contínua a les víctimes de delictes violents i contra la llibertat sexual.**
- **Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi Penal i les successives reformes.**
- El **Codi penal**, al seu article 450, estableix *“el qui, tot i poder-ho fer amb la seva intervenció immediata i sense risc propi o aliè, no impedeixi la comissió d'un delictes que afecti les persones en la seva vida, integritat o salut, llibertat o llibertat sexual, ha de ser castigat amb la pena de presó de sis mesos a dos anys si el delictes és contra la vida, i la de multa de sis a vint-i-quatre mesos en els altres casos, llevat que el delictes no impedit li correspongui una pena igual o menor, cas en què s'ha d'imposar la pena inferior en grau a la d'aquell. 2. En les mateixes penes incorre qui, tot i poder-ho fer, no acudeixi a l'autoritat o als seus agents perquè impedeixin un delictes dels que preveu l'apartat anterior i de la comissió pròxima o actual del qual tingui notícia.”*
- **Llei 1/1996, de 10 de gener, d'Assistència Jurídica Gratuïta**, modificada per Reial Decret Llei 3/2013, de 22 de febrer, que reconeix el dret a l'assistència jurídica gratuïta e immediata a tots els menors d'edat que siguin víctimes d'abús o maltractament, amb independència de l'existència de recursos per litigar (art.2.g.)
- La **Llei 1/1996 de 15 de gener, de Protecció Jurídica del menor**, que, entre d'altres, a l'article 13, punt 1 i 4, estableix que *“Tota persona o autoritat i especialment les que per la seva professió o funció detectin una situació de maltractament, de risc o de possible desemparament d'un menor, ho han de comunicar a l'autoritat o els seus agents més pròxims, sense perjudici de prestar- li auxili immediat que requereixi”. I “Tota persona que, a través de qualsevol font d'informació, tingui notícia d'un fet que pugui constituir un delictes contra la llibertat i indemnitat sexual, de tràfic d'éssers humans o d'explotació de menors, té l'obligació de posar-ho en coneixement del Ministeri Fiscal sense perjudici del que disposa la legislació processal penal.”*
- **Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, de responsabilitat penal del menor.**
- **Llei orgànica 27/2003, reguladora de l'Ordre de Protecció de les Víctimes en matèria de violència de gènere.**
- **Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de Mesures de Protecció Integral contra la Violència de Gènere.**

- **Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delict.**
- La **Llei orgànica 8/2015, de 22 de juliol, de modificació del sistema de protecció a la infància i l'adolescència**, introdueix canvis jurídic-processals i substantius necessaris per millorar els instruments de protecció. Consta de dos articles i tres disposicions finals que modifiquen les principals lleis que regulen les institucions per a la protecció dels infants i dels/les adolescents.
- **Llei orgànica 8/2021, de 4 de juny, de protecció integral a la infància i l'adolescència davant la violència.** Consta de 61 articles que despleguen mesures de prevenció, sensibilització, detecció i reparació davant de tots els tipus de maltractament que poden patir infants i adolescents. Entre d'altres, conté una ampliació de la prescripció dels delictes greus contra infants i adolescents, incloent-hi els abusos sexuals. També reforça el fet que els infants i els/les adolescents víctimes d'un delict només declarin en una ocasió, particularment els menors de 14 anys, donant més valor a aquest únic testimoni. Tanmateix, introdueix la figura del “coordinador de benestar” o “delegat de protecció” (que ja té present el Protocol Marc de la Generalitat, 2017) que donaran a conèixer els protocols d'actuació i les mesures contra l'abús, el maltractament i la violència tant a centres educatius com a espais esportius i de lleure.

2.4 Normativa autonòmica

- **Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.** L'article 15. Sobre els drets de les persones, al seu punt 2 expressa que *"Totes les persones tenen dret a viure amb dignitat, seguretat i autonomia, lliures d'explotació, de maltractaments i de tota mena de discriminació, i tenen dret al lliure desenvolupament de llur personalitat i capacitat personal."* L'article 17 concreta que *"Els menors tenen dret a rebre l'atenció integral necessària per al desenvolupament de llur personalitat i llur benestar en el context familiar i social."* L'article 40. sobre la protecció de les persones i de les famílies diu, al seu punt 3, que *"Els poders públics han de garantir la protecció dels infants, especialment contra tota forma d'explotació, d'abandonament, de maltractament o de crueltat i de la pobresa i dels seus efectes. En totes les actuacions portades a terme pels poders públics o per institucions privades l'interès superior de l'infant ha d'ésser prioritari."* A nivell competencial l'Estatut recull a l'article 166.3. la competència exclusiva de la Generalitat en protecció de menors i al 166.4. la de promoció de les famílies i la infància.
- **Llei 12/2007, d'11 d'octubre, de serveis socials.** Article 7 (situacions amb necessitat d'atenció especial), Article 11 (protecció dels drets dels infants i els/les adolescents) i article 17 (funcions dels serveis socials bàsics).
- Llei 5/2008, de 24 d'abril, del **dret de les dones a erradicar la violència masclista.**
- **Llei 25/2010, de 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i a la família.**
- Llei 11/2014, de 10 d'octubre, per a **garantir els drets de lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals i per a erradicar l'homofòbia, la bifòbia i la transfòbia.**
- Llei 27/2001, de 31 de desembre, de **justícia juvenil.**
- Llei 17/2015, de 21 de juliol, **d'igualtat efectiva de dones i homes.**

2.4.1 LDOIA

Llei 14/2010, de 27 de maig, **dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència**

L'aparició de la LDOIA representa un pas significatiu en l'abordatge integral de l'àmbit de la infància i l'adolescència, ja que consolida, desenvolupa i regula recursos, instruments jurídics i actuacions que s'havien anat obrint pas en l'àmbit de la protecció pública.

A partir de la distinció de les situacions de risc i desemparament, la LDOIA configura un sistema descentralitzat d'atenció i protecció pública de la infància i l'adolescència. La llei atribueix als ens locals la competència per a desenvolupar les accions de prevenció i l'actuació d'atenció a la infància i l'adolescència en situació de risc. En canvi, atribueix a la Generalitat la competència per a declarar les situacions de desemparament, assumir la tutela de l'infant o el/la adolescent i per adoptar les mesures necessàries de protecció.

A l'article 8 de la llei 14/2010 s'explica que **qualsevol menor ha de ser protegit de qualsevol tipus de maltractament** i el paper principal per prevenir-ho el tenen els poders públics mitjançant actuacions, així com la correcció de manera immediata, de qualsevol situació en què resultin afectades les necessitats bàsiques dels infants i dels/de les adolescents.

L'article 74 de prevenció general explica que les administracions públiques han de desenvolupar **les actuacions necessàries per prevenir**, en els infants i els/les adolescents, **les situacions que són perjudicials** per al seu desenvolupament integral, així com qualsevol maltractament físic o psicològic, inducció a activitat sexual il·legal, prostitució o pornografia, qualsevol tasca que pugui

ser perillosa, negligències físiques, sanitàries i educatives, consum de drogues i condicions de treball perilloses. A la vegada, les administracions públiques hauran d'actuar perquè els infants o els/les adolescents que hagin sofert algunes de les opcions esmentades anteriorment no es trobin en un desavantatge social.

Segons l'article 75, les administracions públiques han d'implementar **programes de sensibilització** per a la població i ciutadania adreçats a **prevenir i detectar àmpliament totes les problemàtiques socials** que impliquen als infants i als/les adolescents i que han estat esmentats a l'article 74 de prevenció general.

A l'article 81 s'explica la **protecció efectiva davant els maltractaments** a infants i adolescents a través de la qual els poders públics han de prendre totes les mesures necessàries per protegir els infants i els/les adolescents de qualsevol forma de maltractament i, especialment, de qualsevol forma de violència física, psíquica o sexual.

Mentre que **l'article 82 parla de l'atenció a infants i adolescents maltractats** amb què els poders públics han de **prendre totes les mesures necessàries** per promoure la recuperació física i psicològica i la inserció social dels infants o els/les adolescents que han estat víctimes de maltractament, sens perjudici de la protecció prevista per a les situacions de risc i desemparament.

Segons **l'article 83**, la Generalitat ha d'elaborar **plans de col·laboració** que garanteixin la prevenció, assistència i persecució davant el maltractament infantil, i en què estiguin involucrades i implicades administracions educatives i sanitàries, justícia, cossos de seguretat i serveis socials.

A l'article 84 s'explica que si el **maltractament s'ha produït en l'àmbit familiar**, i sempre que convingui a l'interès de l'infant o del/de la adolescent, s'han de **prioritzar les mesures de protecció** administratives o judicials que permetin la permanència de l'infant o del/de la adolescent en un entorn familiar lliure de violència i l'allunyament de la persona maltractadora.

L'article 85 especifica que les **informacions** relatives als **maltractaments** a infants i adolescents han de respectar el dret a la intimitat de les víctimes.

L'article 86 tracta sobre el **registre unificat dels maltractaments infantils**. Aquest registre ha de rebre, a efectes de detecció, prevenció i estadística, totes les notificacions dels maltractaments detectats per qualsevol servei, departament o administració. S'ha de garantir sempre la **privacitat de les dades personals**, constitucionalment i legalment protegides, i també la seguretat de les comunicacions en l'intercanvi d'informació entre els agents del sistema sobre dades de caràcter personal que siguin necessàries per a la tramitació dels procediments.

L'article 87, de la **protecció davant la victimització secundària**, s'especifica que els/les adolescents i infants víctimes de maltractament han de rebre protecció urgent i suport psicològic i educatiu segons les necessitats de cada cas. Les **administracions públiques s'han de coordinar** amb la participació activa dels departaments i les administracions implicades per tal d'adoptar solucions immediates i evitar a les víctimes danys psicològics afegits a causa d'una atenció deficient.

L'article 89 fa referència a la **protecció en l'àmbit de salut**. S'explica que els infants i els/les adolescents víctimes de maltractaments han de rebre **atenció especial de caràcter sanitari urgent** segons el que es requereixi en cada cas. Amb la finalitat de garantir aquest dret, les administracions públiques han de promoure i desenvolupar les **actuacions dels professionals sanitaris per a la detecció precoç del maltractament** a infants i adolescents, i la **coordinació necessària entre els serveis sanitaris i els serveis socials**. En particular, han de desenvolupar **programes de sensibilització i formació contínua** del personal sanitari amb la finalitat de millorar el diagnòstic precoç, l'assistència i la rehabilitació de l'infant o de el/la adolescent maltractat/da.

A l'**article 95** s'explica que la Generalitat té l'obligació de desenvolupar **l'atenció especialitzada** adreçada a infants i adolescents **que conviuen amb situacions de violència masclista en l'àmbit familiar**, tal com recull la Llei 5/2008, del 24 d'abril, del dret de les dones a eradicar la violència masclista.

L'**article 96** especifica que s'han de determinar **situacions de maltractaments** a infants i adolescents per a **l'accés prioritari als serveis i programes**. Com a situacions prioritàries es determinen la sentència de qualsevol ordre que determini que un infant o un/una adolescent ha patit maltractament, la resolució administrativa que declari el desemparament per raó de l'existència de violència física, psíquica o sexual i l'informe dels serveis especialitzats d'atenció als infants i als/les adolescents que constati l'existència de violència física, psíquica o sexual.

Segons l'**article 97**, les víctimes infantils o adolescents de maltractament han de tenir **accés a serveis i establiments de salut mental infantil i juvenil públics, i d'assistència psicològica i jurídica, serveis públics d'escola bressol, programes de formació ocupacional, inserció laboral i en relació a l'emprenedoria, programes per a la transició a la vida adulta i a l'autonomia personal, i ajuts i altres mesures** per facilitar l'accés a un **habitatge**, especialment de promoció pública, **serveis públics especialitzats i ajuts públics** que s'estableixin reglamentàriament.

A escala local, cal visibilitzar el **nou panorama normatiu que ofereix la Llei d'infància**. En concret, **els articles 98 i 99** recullen **la competència les situacions de les situacions de risc que correspon a l'Administració local**.

L'**article 100.3** és molt important, destaca que tots els professionals han d'intervenir obligatòriament quan tinguin coneixement de la situació de risc o de desemparament en què es troba un infant o un/una adolescent (inclou la de facilitar la informació i la documentació que calgui per a valorar la situació de l'infant o l'adolescent).

Segons l'**article 102**, s'entén per **situació de risc** la situació en què "*el desenvolupament i el benestar de l'infant o l'adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, sempre que, per a la protecció efectiva de l'infant o l'adolescent, no calgui la separació del nucli familiar*".

Les situacions de risc són:

- a) La **manca d'atenció física o psíquica** de l'infant o del/de la adolescent pels progenitors, o pels titulars de la tutela o de la guarda, que comporti un perjudici lleu per a la salut física o emocional de l'infant o del/de la adolescent.
- b) La **dificultat greu per a dispensar l'atenció física i psíquica** adequada a l'infant o a el/la adolescent per part dels progenitors o dels titulars de la tutela o de la guarda.
- c) La **utilització**, pels progenitors o pels titulars de la tutela o de la guarda, del **càstig físic o emocional** sobre l'infant o el/la adolescent que, sense constituir un episodi greu o un patró crònic de violència, en perjudiqui el desenvolupament.
- d) Les **mancances** que, pel fet que no poden ésser adequadament compensades en l'àmbit familiar, ni impulsades des d'aquest mateix àmbit per a llur tractament mitjançant els serveis i recursos normalitzats, puguin **produir la marginació, la inadaptació o el desemparament** de l'infant o el/la adolescent.
- e) La **manca d'escolarització** en edat obligatòria, **l'absentisme i l'abandó escolar**.
- f) El **conflicte obert i crònic entre els progenitors**, separats o no, quan **anteponen llurs necessitats a les de l'infant o de/la adolescent**.
- g) La **incapacitat o la impossibilitat** dels progenitors o els titulars de la tutela o de la guarda **de controlar la conducta** de l'infant o de/de la adolescent que provoqui un perill evident de fer-se mal o de perjudicar terceres persones.
- h) Les **pràctiques discriminatòries**, pels progenitors o titulars de la tutela o de la guarda, contra

les nenes o les noies, que comportin un **perjudici per a llur benestar i llur salut mental i física**, incloent-hi el **risc de patir l'ablació** o la mutilació genital femenina i la violència exercida contra elles.

- i) Qualsevol altra circumstància que, en el cas que persisteixi, pugui evolucionar i derivar en el desemparament de l'infant o del/de la adolescent.

A l'**article 103**, s'especifiquen les **intervencions dels serveis socials bàsics**:

- **Valorar l'existència d'una situació de risc** i promoure, si escau, les **mesures i els recursos d'atenció social i educativa** (art. 104) que permetin disminuir o eliminar la situació de risc cercant la col·laboració dels progenitors o dels titulars de la tutela o de la guarda.
- Designar un/a **professional de referència**, per a cada cas.
- Si el risc és greu i amb la intervenció dels serveis socials bàsics no s'aconsegueix disminuir o controlar la situació de risc, els esmentats serveis han d'**elevat l'informe amb la valoració** de la situació de risc.
- Els serveis socials especialitzats han d'elaborar un **compromís socioeducatiu** adreçat als progenitors o als titulars de la tutela i orientat a la superació del risc que envolta l'infant o de/de la adolescent.

Les situacions de desemparament es descriuen a l'article 105 de la LDOIA: *“es consideren desemparats els infants o els adolescents que **es troben en una situació de fet en què els manquen els elements bàsics per al desenvolupament integral de la personalitat, sempre que per a llur protecció efectiva calgui aplicar una mesura que impliqui la separació del nucli familiar**”*

Les situacions de desemparament són:

- a) **L'abandonament.**
- b) Els **maltractaments físics o psíquics, els abusos sexuals, l'explotació** o altres situacions de la mateixa naturalesa efectuades per les persones a les quals correspon la guarda o que s'han portat a terme amb el coneixement i la tolerància d'aquestes persones.
- c) Els **perjudicis greus al nadó causats per maltractament prenatal**. A aquests efectes, s'entén per maltractament prenatal la manca de cura del propi cos, conscient o inconscient, o la ingestió de drogues o substàncies psicotròpiques per part de la dona durant el procés de gestació, i també el produït indirectament al nadó per la persona que maltracta la dona en procés de gestació.
- d) **L'exercici inadequat de les funcions de guarda que comporti un perill greu** per a l'infant o del/de la adolescent.
- e) El **trastorn o l'alteració psíquica o la drogodependència dels progenitors**, o dels titulars de la tutela o de la guarda, que repercuteixi greument en el desenvolupament de l'infant o del/de la adolescent.
- f) El **subministrament a l'infant o del/de la adolescent de drogues, estupefaents o qualsevol altre substància psicotròpica o tòxica** portat a terme per les persones a les quals correspon la guarda o per altres persones amb llur coneixement i tolerància.
- g) La **inducció a la mendicitat, la delinqüència o la prostitució** per part de les persones encarregades de la guarda, o l'exercici de les dites activitats portat a terme amb llur consentiment o tolerància, i també qualsevol forma d'explotació econòmica.
- h) **L'obstaculització pels progenitors** o els titulars de la tutela o de la guarda de les actuacions d'investigació o comprovació, o llur falta de col·laboració, quan aquest comportament **posi en perill la seguretat de l'infant o del/de la adolescent, i també la negativa dels progenitors o els titulars de la tutela o de la guarda a participar en l'execució de les mesures adoptades**

en situacions de risc si això comporta la persistència, la cronificació o l'agreujament d'aquestes situacions.

- i) Les **situacions de risc que per llur nombre, evolució, persistència o agreujament determinin la privació** a l'infant o del/de la adolescent dels elements bàsics per al **desenvolupament integral de la personalitat**.
- j) **Qualsevol altra situació de desatenció o negligència que atempti contra la integritat física o psíquica de l'infant o del/de la adolescent**, o l'existència objectiva d'altres factors que n'impossibilitin el desenvolupament integral.

Finalment, pel que fa referència a la LDOIA, al seu **article 106** fa referència al **procés de desemparament i el paper dels equips tècnics especialitzats**. En aquest sentit, destacar que és en el Decret 338/1986, que no ha estat derogat per la Llei 14/2010, on es defineixen les funcions de l'EAlA.

De la LDOIA emana una ordre del Departament de Benestar Social i Famílies (actualment Departament de Treball, Afers Socials i Famílies) que té una importància cabdal en la detecció i valoració de casos de maltractament per part dels professionals de diferents àmbits (serveis socials, salut, seguretat pública, educació)

Ordre BSF/331/2013, de 18 de desembre, per la qual s'aproven els indicadors i factors de protecció dels infants i adolescents. Desplega el mandat de l'article 79 de la LDOIA d'elaboració de llistes d'indicadors, factors de risc i factors de protecció i resiliència. Conté tres annexos que inclouen, agrupades per matèries, les llistes estandarditzades de situacions i observacions que els professionals han de fer servir, segons els casos, per detectar i valorar adequadament la possible desprotecció o maltractament dels infants i dels/de les adolescents.

En els darrers anys s'han elaborat diversos protocols d'actuació per a la protecció d'infants i de/de les adolescents davant el maltractament infantil, tant al conjunt de Catalunya com als diferents territoris o a diversos sectors professionals. En destaquem:

Protocol marc d'actuació en casos d'abusos sexuals i altres maltractaments greus a menors (9/2006), que s'elabora a instància del **Síndic de Greuges** i que estableix l'obligació de les diferents conselleries (Benestar Social i Família, Ensenyament, Salut, Justícia, Interior i altres) de treballar conjuntament en els casos de sospita o certesa de situacions de maltractament greu i abús sexual. Exclou aquelles situacions que poden ser considerades de "risc". En ser un document marc deixa en mans dels professionals "l'adaptació concreta del protocol a les diferents circumstàncies i formes d'abús sexual i maltractament greu del menors". Aquest Protocol marc recorda l'obligatorietat de comunicar a les autoritats competents les situacions que comportin un risc per al menor o el seu desemparament (article 25.3, Llei 8/1995). Aquest document estableix d'una forma general l'actuació dels diferents serveis, però no exclou que es pot portar a terme d'una altra manera.

Protocol clínic-assistencial de maltractaments aguts a la infància (2006) Inclou les pautes professionals de detecció i valoració en l'entorn hospitalari.

Protocol d'actuació entre els departaments de Treball, Afers socials i Famílies i d'Ensenyament, de prevenció, detecció, notificació, derivació i coordinació de les situacions de maltractament infantil i adolescent en l'àmbit educatiu (2016) Últim protocol sectorial aparegut, modifica i amplia el signat l'any 2012, aborda els circuits i criteris d'intervenció de tot tipus de maltractament o d'abús sexual a infants i a adolescents (produïts tant dins com fora d'àmbit familiar).

Durant el mes de juny de 2021 el Departament d'Educació ha posat en marxa l'app UsApps (<https://usav.educacio.gencat.cat/>) dins de Pla escoles lliures de violències. UsApps és l'eina que

el Departament d'Educació posa a disposició de totes les persones de la comunitat educativa (alumnes, famílies i docents) per comunicar les diferents situacions de violència que l'alumnat pot viure o ser-ne testimoni. Segons el Departament, és una eina segura i completament confidencial que permet denunciar tota mena de situacions violentes i obtenir suport i acompanyament en el procés per part de professionals especialitzats en violències.

Protocol marc d'actuacions contra el maltractament a infants i adolescents de Catalunya (juliol 2017) És el protocol de referència de la Generalitat de Catalunya i en aquest sentit, la resta de protocols que s'hagin signat entre Departaments s'han d'interpretar d'acord amb aquest últim. És d'obligat coneixement i aplicació per part de tots els funcionaris de la Generalitat de Catalunya. Per a la ciutadania, els professionals privats, els ens locals i els òrgans judicials és una proposta de bones pràctiques. Parteix del dret bàsic de benestar dels infants i de les necessitats dels infants i els/les adolescents. Aquest protocol inclou tota forma de maltractament ja sigui lleu o greu, dins o fora de l'àmbit familiar, per adults o per iguals. Tanmateix, recull el paper que desenvolupen els serveis socials bàsics i els espais de lleure i d'esport i fonamenta l'actuació (circuitos) sobre la base de la gravetat del maltractament. Per contra, evita la distinció entre sospita i certesa de maltractament. El protocol conté uns models unificats de notificació a la DGAIA de situacions de risc o desemparament per part dels centres educatius, centres i entitats de lleure i/o esport, cossos policials i serveis de salut. fonamenta l'actuació (circuitos) sobre la base de la gravetat del maltractament. Per contra, evita la distinció entre sospita i certesa de maltractament. El protocol conté uns models unificats de notificació a la DGAIA de situacions de risc o desemparament per part dels centres educatius, centres i entitats de lleure i/o esport, cossos policials i serveis de salut.

El protocol marc també inclou la referència a mesures generals com:

- La necessitat de garantir un nivell de benestar bàsic a tot infant i a tot/tota adolescent.
- La promoció de la figura del Delegat de protecció contra el maltractament a infants i adolescents en els serveis o centres on es desenvolupin activitats organitzades amb infants i adolescents, a excepció dels centres del Departament d'Ensenyament.
- Desenvolupament d'unitats integrades d'atenció als infants i als/les adolescents víctimes d'abusos sexuals. Aquest servei inclou a diferents departaments i dona compliment a allò previst en l'art.93 de la Llei 14/2010.
- Dret a l'assistència jurídica gratuïta i immediata per tot infant o tot/tota adolescent víctima de maltractament.

Protocol d'actuació davant de maltractaments en la infància i l'adolescència en l'àmbit de la salut (Edició actualitzada, març 2019) Aquest document incideix en el bon tracte als infants en la seva màxima amplitud per no haver de resoldre les conseqüències d'una negligència en l'atenció. En la seva elaboració van participar més de seixanta professionals i destaca la preocupació per evitar la victimització secundària dels infants i dels/de les adolescents. També vol donar eines als professionals en la seva actuació per ajudar a diferenciar el que pot ser maltractament i allò que no ho és, reduint-ne el marge d'interpretació subjectiva i afavorir-ne la detecció i notificació.

2.4.2 LOPIVI

El títol preliminar aborda l'àmbit objectiu i subjectiu de la llei, recollint la definició del concepte de violència sobre la infància i l'adolescència, així com el bon tracte, i establint els fins i criteris generals de la llei. Així mateix, regula la formació especialitzada, inicial i contínua, dels i les professionals que tinguin un contacte habitual amb persones menors d'edat, i recull la necessària cooperació i col·laboració entre les administracions públiques, establint a aquest efecte la creació de la Conferència Sectorial de la infància i l'adolescència, i la col·laboració públic-privada.

El títol I recull els drets dels nens, nenes i dels/de les adolescents enfront de la violència, entre els quals es troben el seu dret a la informació i assessorament, a ser escoltats i escoltades, a l'atenció integral, a intervenir en el procediment judicial o a l'assistència jurídica gratuïta.

El títol II està dedicat a regular el deure de comunicació de les situacions de violència. En aquest sentit, s'estableix un deure genèric, que afecta tota la ciutadania, de comunicar de forma immediata a l'autoritat competent l'existència d'indicis de violència exercida sobre nens, nenes o sobre els/les adolescents. Aquest deure de comunicació es configura d'una manera més exigent per a aquells col·lectius que, per raó del seu càrrec, professió, ofici o activitat, tenen encomanada l'assistència, la cura, l'ensenyament o la protecció de persones menors d'edat: personal qualificat dels centres sanitaris, centres escolars, centres d'esport i lleure, centres de protecció a la infància i de responsabilitat penal de menors, centres d'acollida, d'asil i atenció humanitària i establiments en què resideixin habitualment nens, nenes o adolescents. En aquests supòsits, s'estableix l'obligació de les administracions públiques competents de facilitar mecanismes adequats de comunicació i intercanvi d'informació.

Es preveu la dotació per part de les administracions públiques competents dels mitjans necessaris i accessibles perquè siguin els mateixos nens, nenes i els/les adolescents víctimes de violència, o que hagin presenciat una situació de violència, els que puguin comunicar-ho de forma segura i fàcil. En relació amb això, es reconeix legalment la importància dels mitjans electrònics de comunicació, com ara línies telefòniques d'ajuda a nens, nenes i als/les adolescents, que hauran de ser gratuïtes i que les administracions hauran de promoure, donar suport i divulgar.

Es regula de forma específica el deure de comunicació de l'existència de continguts a Internet que constitueixin una forma de violència o abús sobre els nens, nenes o sobre els/les adolescents, siguin o no constitutius de delictes, en tant que l'àmbit d'Internet i xarxes socials és especialment sensible a aquests efectes.

El títol III, que regula la sensibilització, prevenció i detecció precoç, recull en el seu capítol I l'obligació per part de l'Administració General de l'Estat de disposar d'una Estratègia d'eradicació de la violència sobre la infància i l'adolescència, amb especial incidència en els àmbits familiar, educatiu, sanitari, dels serveis socials, de les noves tecnologies, de l'esport i l'oci i de les Forces i Cossos de Seguretat.

El capítol II recull els diferents nivells d'actuació, incidint en la sensibilització, la prevenció i la detecció precoç. En concret, aprofundeix en la necessitat que les administracions públiques estableixin plans i programes específics de prevenció de la violència sobre la infància i l'adolescència, identificant grups de risc i especificant els recursos pressupostaris per dur-los a terme. També s'apunta la necessitat d'establir mesures de sensibilització, prevenció i detecció precoç davant els processos de radicalització i adoctrinament que condueixen a la violència. Pel que fa a detecció precoç, s'incideix en l'adopció de mesures que garanteixin la comunicació de les situacions de violència que hagin estat detectades.

El capítol III, dedicat a l'àmbit familiar, parteix de la idea de la família, en les seves múltiples formes, com a unitat bàsica de la societat i medi natural per al desenvolupament dels nens, nenes i els/les adolescents, ha de ser objectiu prioritari de totes les administracions públiques, a l'ésser el primer esglaó de la prevenció de la violència sobre la infància, i ha de afavorir la cultura del bon tracte, fins i tot des del moment de la gestació.

Per a això, la llei reforça els recursos d'assistència, assessorament i atenció a les famílies per evitar els factors de risc i augmentar els factors de prevenció, cosa que exigeix una anàlisi de riscos en les famílies, que permeti definir els objectius i les mesures a aplicar. Tots els progenitors requereixen suports per desenvolupar adequadament les seves responsabilitats parentals, sent una de les seves implicacions la necessitat de procurar aquests suports per exercir adequadament el seu paper.

Destaca en la llei la referència a l'exercici positiu de la responsabilitat parental, com un concepte integrador que permet reflexionar sobre el paper de la família en la societat actual i al mateix temps desenvolupar orientacions i recomanacions pràctiques sobre com articular els seus suports des de l'àmbit de les polítiques públiques de família. Per això, la llei estableix mesures destinades a afavorir i adquirir aquestes habilitats, sempre des del punt de vista de la individualització de les necessitats de cada família i dedicant una especial atenció a la protecció de l'interès superior de la persona menor d'edat en els casos de ruptura familiar i de violència de gènere en l'àmbit familiar.

El capítol IV desenvolupa diverses mesures de prevenció i detecció precoç de la violència en els centres educatius que es consideren imprescindibles. La regulació proposta aprofundeix i completa el marc establert en l'article 124 de la Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, a l'establir al costat del pla de convivència recollit en aquest article, la necessitat de protocols d'actuació davant d'indicis d'abús i maltractament, assetjament escolar, ciberassetjament, assetjament sexual, violència de gènere, violència domèstica, suïcidi, autolesió i qualsevol altra forma de violència. Per al correcte funcionament d'aquests protocols es constitueix un coordinador o coordinadora de benestar i protecció, en tots els centres educatius. També es reflecteix la necessària capacitació de les persones menors d'edat en matèria de seguretat digital.

El capítol V regula la implicació de l'Educació Superior i del Consell d'Universitats en la lluita contra la violència sobre la infància i l'adolescència.

Les mesures contingudes en el **capítol VI pel que fa a l'àmbit sanitari s'orienten des de la necessària col·laboració de les administracions sanitàries en el si del Consell Interterritorial de Sistema Nacional de Salut.** En aquest marc, s'estableix el compromís de crear una nova Comissió enfront de la violència en els nens, nenes i en els/les adolescents amb el mandat d'elaborar un protocol comú d'actuació sanitària per a l'erradicació de la violència sobre la infància i l'adolescència. A més, en el marc de l'atenció universal a totes aquelles persones menors d'edat en situació de violència, es garanteix una atenció a la salut mental integral i adequada a la seva edat.

El capítol VII reforça l'exercici de les funcions de protecció dels nens, nenes i dels/de les adolescents per part dels funcionaris que desenvolupen la seva activitat professional en els serveis socials. En aquest sentit, se'ls atribueix la condició d'agents de l'autoritat, en nom de poder desenvolupar eficaçment les seves funcions en matèria de protecció de persones menors d'edat, a causa de la possibilitat de veure exposats a actes de violència o possibles situacions d'alta conflictivitat, com les relacionades amb la possible retirada del menor de la seva família en casos de desemparament. A més, s'estableix la necessitat de dissenyar un pla d'intervenció familiar individualitzat, amb la participació de la resta d'administracions, judicatura i agents socials implicats, així com un sistema de seguiment i registre de casos que permeti avaluar l'eficàcia de les diferents mesures posades en marxa.

El capítol VIII, regula les actuacions que han de realitzar i promoure les administracions públiques per garantir l'ús segur i responsable d'Internet per part dels nens, nenes i dels/de les adolescents, famílies, personal educador i professionals que treballen amb persones menors d'edat.

El capítol IX dedicat a l'àmbit de l'esport i el lleure estableix la necessitat de comptar amb protocols d'actuació davant de la violència en aquest àmbit i estableix determinades obligacions a les entitats que realitzen activitats esportives o de lleure amb persones menors d'edat de forma habitual, i entre la qual destaca l'establiment de la figura del Delegat o Delegada de protecció.

El capítol X es centra en l'àmbit de les Forces i Cossos de Seguretat i consta de dos articles. El primer d'ells assegura que totes les Forces i Cossos de Seguretat, en tots els seus nivells (estatal,

autonòmic, local), disposen d'unitats especialitzades en la investigació i prevenció, detecció i actuació de situacions de violència sobre persones menors d'edat i preparades per a una correcta i adequada actuació davant aquests casos, així com que tots els integrants dels cossos policials rebin formació específica per al tractament d'aquest tipus de situacions.

El segon article estableix quins han de ser els criteris d'actuació policial en casos de violència sobre la infància i l'adolescència, la qual ha d'estar presidida pel respecte als drets dels nens, nenes i dels/de les adolescents i per la consideració del seu interès superior. Sense perjudici dels protocols d'actuació a què estan subjectes els membres de les Forces i Cossos de Seguretat, la llei recull una relació de criteris d'actuació obligatoris, la principal finalitat és aconseguir el bon tracte a l'infant o al/la adolescent víctima de violència i evitar la victimització secundària.

Entre aquests criteris d'actuació obligatoris, és especialment rellevant l'obligació d'evitar, amb caràcter general, la presa de declaració a la persona menor d'edat, excepte en aquells supòsits que sigui absolutament necessària. Això és coherent amb la reforma de la Llei d'enjudiciament criminal, aprovada per Reial Decret de 14 de setembre de 1882, per la qual es pauta com a obligatòria la pràctica de prova preconstituïda per l'òrgan instructor. L'objectiu d'aquesta llei és que la persona menor d'edat realitzi una única narració dels fets, davant el Jutjat d'Instrucció, sense que sigui necessari que ho faci ni amb anterioritat ni amb posterioritat a aquest moment.

El capítol XI regula les competències de l'Administració General de l'Estat a l'Exterior en relació amb la protecció dels interessos dels menors de nacionalitat espanyola que es trobin a l'estranger.

El capítol XII recull el paper de l'Agència Espanyola de Protecció de Dades en la protecció de dades personals, garantint els drets digitals de les persones menors d'edat a l'establir un canal accessible i la retirada immediata dels continguts il·lícits.

Llei Orgànica 8/2021 de 4 de juny. Resum del Il·lustre Col·legi de l'advocacia de Barcelona.

3. PROTOCOL D'INFÀNCIA

La finalitat d'aquest protocol és dissenyar i desenvolupar polítiques de prevenció i atenció de la infància i l'adolescència en risc i en situació de maltractament, elaborant un document únic que ajudi a donar resposta adequada a les situacions de risc en la infància a la comarca del Maresme.

Objectius generals

- Garantir la protecció de l'infant i del/de la adolescent, com a interès superior.
- Millorar la resposta a les situacions de risc, maltractament i abús en l'àmbit d'infància i l'adolescència a la comarca del Maresme.

Objectius específics

- Vetllar pel compliment de la LDOIA 14/2010 de 27 de maig, Títol V, Article 100, punt 3: *"Responsabilitzar els professionals dels serveis davant el maltractament, l'abús i la negligència"*.
- Informar a la xarxa comarcal dels serveis que intervenen directament en el circuit de protecció de la infància i l'adolescència.
- Homogeneïtzar els criteris i pautes d'actuació dels professionals davant les possibles situacions de risc.
- Incrementar i millorar el coneixement dels circuits de cada servei, per part dels professionals que treballen en l'àmbit d'infància i adolescència de la comarca del Maresme.
- Incrementar i millorar la implicació dels professionals dels serveis que intervenen en casos d'atenció a la infància i l'adolescència del territori.
- Capacitar a tots els agents de la xarxa comarcal per tal de detectar i prevenir situacions de risc social.
- Dotar els professionals de la xarxa de recursos, eines i metodologia, per tal de garantir una resposta adequada i unificada a les situacions de risc.
- Crear una xarxa de treball entre serveis i professionals que faciliti la prevenció, la detecció i la intervenció dels serveis especialitzats.
- Fer un retorn de les actuacions portades a terme pels professionals que han iniciat el procés i un acompanyament, si cal, envers aquests mateixos professionals.

4. TREBALL EN XARXA

Per tal de donar una resposta integral a la infància i l'adolescència en situació de risc i exclusió social, el Consell Comarcal del Maresme (en endavant CCM) ha optat per desenvolupar un treball en xarxa.

La gestió en xarxa ofereix una metodologia de treball que sobrepassa la fragmentació i l'especialització. A través de la cooperació horitzontal i d'una gestió activa de part dels professionals, s'assoleixen uns impactes més positius per a l'abordatge integral de problemes complexos. Amb tot, però, per a un bon treball en xarxa cal, tenir en compte els principis bàsics:

- **Objectius comuns.** Els objectius de la xarxa no poden ser aliens als objectius de cadascuna de les organitzacions que la integren, sinó que han d'estar inclosos, en tot o en part.
- **Acció comú.** El treball en xarxa és comunicació i cooperació entre serveis per a l'acció. Aquesta interrelació ha de traduir-se en "fer" conjuntament per tal que la xarxa se sostingui. A mesura que es vagin desenvolupant accions aniran sorgint les necessitats concretes que condicionaran la forma i manera d'organitzar-se.
- **Sinergia, treball en equip.** La complementarietat de les parts és la finalitat del treball en xarxa. Les capacitats, habilitats i coneixement de cadascú dels membres suma i contribueix per a la multiplicació de les capacitats i l'aprofitament dels recursos col·lectius.
- **Horitzontalitat.** Les relacions que s'estableixen entre les parts que conformen la xarxa són "entre iguals". Les tasques i funcions estan correctament definides i repartides i tots es reconeixen corresponsables i necessàries per arribar a l'objectiu comú.
- **Pertinença participativa i compromís.** Només una participació activa basada en el compromís de tots els seus membres a l'hora d'assumir responsabilitats i riscos permet construir una xarxa que funciona.
- **Autonomia i relació entre les parts.** El treball en xarxa implica una metodologia de treball àmpliament descentralitzada. Cadascuna de les parts funciona com un equip amb el major grau d'autonomia possible a l'hora de decidir envers el desenvolupament de les seves tasques concretes.
- **Simplicitat i flexibilitat organitzativa.** La xarxa és un mitjà per aconseguir l'assoliment dels objectius concrets, no una finalitat. És important evitar tots aquells procediments i protocols formalitzats que burocratitzin la relació i li restin adaptabilitat.
- **Comunicació.** La comunicació recíproca, el diàleg permanent i l'intercanvi d'idees, són essencials per al funcionament correcte de la xarxa.
- **Construcció i gestió col·lectiva del coneixement.** Un correcte funcionament del treball en xarxa ha de permetre aprofitar correctament les capacitats, habilitats i coneixement de cadascú dels membres per tal de comprendre millorar la realitat i donar respostes més adaptades.
- **Avaluació i aprenentatge permanent.** La pròpia pràctica i experiència aporta nous aprenentatges a incorporar en la construcció constant de la xarxa. Però, a més, l'avaluació constants ens ofereix l'oportunitat de realitzar un seguiment continu per a la millora del treball en xarxa.

5. COMISSIÓ COMARCAL D'INFÀNCIA I ADOLESCÈNCIA

El Consell Comarcal és l'ens encarregat de proposar actuacions i programes que tinguin per objectiu dur a terme el seguiment de les polítiques de prevenció, atenció i protecció de la infància que es realitzen a la comarca del Maresme. Per tant, és l'encarregada de coordinar, impulsar i promoure les polítiques d'infància.

Principis reguladors de la Comissió

A continuació, recollim els principis rectors del sistema públic de serveis socials a tenir en compte a l'hora de desenvolupar un model de prevenció, detecció i atenció de les situacions de risc i l'abordatge dels maltractaments en la infància i l'adolescència.

- Actuar sempre garantint l'interès superior del menor i protegint els seus drets com a víctima.
- Cercar la intervenció mínima necessària, evitant el maltractament institucional general per la reiteració d'actuacions a la seva pràctica en condicions poc adequades (victimitació secundària).
- Intervenir de manera coordinada, seguint pautes compartides i mútuament acceptades com a vàlides.
- Prestar atenció de manera immediata i àgil, evitant demora en la intervenció i sempre que sigui possible, des dels serveis més propers.
- Posar especial atenció als processos de detecció i comunicació de les situacions d'abús sexual o maltractament. Així, és essencial la implicació i la intervenció dels professionals que treballen en primera línia. Un cop detectat el cas, caldrà assegurar la protecció i el seguiment posterior de l'infant o del/de la adolescent.
- Assegurar les garanties processals de les actuacions que es realitzin amb el menor, amb l'objectiu d'evitar possibles reiteracions d'actuacions que puguin perjudicar-lo.

Funcions

Entre les funcions de què s'encarrega la Comissió d'Infància hi ha:

- L'elaboració de la diagnosi territorial de la infància i l'adolescència
- La formació dels membres de la Comissió
- La dinamització de les Xarxes Municipals o Taules d'Infància
- La proposta d'incorporació de nous actors a la Xarxa
- L'avaluació del procés i l'impacte de la Xarxa

Composició

Els membres que configuren i participen a la Comissió d'infància són:

- Referents d'Infància de cadascun dels municipis de la comarca
- Coordinadora de l'EAIA del Maresme
- Coordinació dels Serveis Socials d'Atenció Bàsica
- Membres de l'EAIA del Maresme

La Comissió Comarcal pretén impulsar i promoure les polítiques d'infància que s'executen més específicament a través de comissions de treball. A partir d'aquesta Comissió, va sorgir la necessitat d'unificar criteris d'actuació davant de situacions de risc social.

En un primer moment es valora la necessitat de fer formació als Referents d'Infància en relació a temes d'Infància en risc com:

- Directiu de la DGAIA per l'obertura dels expedients de risc i la comunicació als pares des del àmbit local
- L'Expedient únic de l'Infant en risc
- L'Eina de Cribratge
- Noves directrius d'actuació (Barnahus Mataró, nous protocols d'intervenció, presentació recursos de la Comarca...)

Un segon objectiu és el de revisar i reactivar les Xarxes Municipals o Taules d'Infància i crear-les en els llocs on no existeixen.

Equip motor

Representants dels referents d'infància municipals que tenen com a objectiu preparar la Comissió d'Infància:

- 1 representant dels municipis de més de 20.000 habitants.
- 1 representant dels municipis de menys de 20.000 habitants.
- 1 representant dels municipis més petits.
- L'equip de coordinació dels Serveis Socials Municipals.

6. PROTECCIÓ DE LA INFÀNCIA I L'ADOLESCÈNCIA A LA COMARCA DEL MARESME

Els Serveis Socials Bàsics, tal com ve definit a la llei, treballen des de l'àmbit d'atenció primària en la protecció de la infància i adolescència,

El risc es competència local, amb independència del grau de risc (lleu, mitjà o greu)

L'expedient administratiu es competència de Serveis Socials Municipals. Des d'aquest servei s'inicia l'expedient únic del infant i del/de la adolescent. (Risc)

L'any 1984 que es configura l'Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (en endavant EAIA) com a equip especialitzat en la infància i adolescència en risc.

En l'actualitat, l'EAIA del Maresme està format per les següents disciplines:

- Treballadores socials 3
- Psicòlogues 3
- Pedagogues (una d'elles amb funcions de coordinació) 3
- Educadores socials 3
- Terapeutes familiars 2
- Administrativa 1

L'equip de l'EAIA està ubicat a les dependències del Consell Comarcal del Maresme a Mataró (Plaça Miquel Biada, 1 Telèfon: 93741172/ 687267221).

6.1 Equip d'Atenció a la infància i la Adolescència

L'Equip d'Atenció a la infància i adolescència (EAIA) és un equip multidisciplinari especialitzat en infància i adolescència, què depèn tècnicament de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA), i contractualment del Consell Comarcal del Maresme, que té com a finalitat garantir la protecció efectiva dels infants i els/les adolescents de la comarca, en situació d'alt risc o desemparament.

L'EAIA és un equip multi professional, format per psicòlegs, pedagogs, treballadors socials i educadors socials, de funcionament interdisciplinari, distribuïts territorialment, que té com a objectius la prevenció, diagnòstic, tractament i seguiment dels infants en situació de desemparament o en risc de patir-ne i de llurs famílies.

Concretament, l'EAIA del Maresme està ubicat al municipi de Mataró, a les dependències del Consell Comarcal del Maresme i la seva àrea d'intervenció comprèn els següents municipis: Alella, Arenys de Mar, Arenys de Munt, Argentona, Cabrera de Mar, Cabriels, Caldes d'Estrac, Calella, Canet de Mar, Dosrius, El Masnou, Malgrat de Mar, Montgat, Òrrius, Palafolls, Pineda de Mar, Premià de Dalt, Premià de Mar, Sant Andreu de Llavaneres, Sant Cebrià de Vallalta, Sant Iscle de Vallalta, Sant Pol de Mar, Santa Susana, Sant Vicenç de Montalt, Teià, Tiana, Tordera, Vilassar de Dalt i Vilassar de Mar.

Com es pot veure, aquest EAIA intervé sobre tots els municipis del Maresme exceptuant Mataró, que disposa d'un EAIA propi.

L'EAIA del Maresme està dividit en dos subequips que tenen funcions diferenciades relacionades amb dues de les fases del procés d'intervenció.

L'equip que treballa a la fase d'estudi, es l'encarregat de realitzar la valoració diagnòstica de la situació familiar i d'establir la mesura de protecció necessària quan calgui, entre d'altres funcions que es veuran més endavant.

L'equip que treballa la fase de seguiment, és l'encarregat de realitzar el seguiment de la família i del menor un cop s'ha establert i aplicat la primera mesura de protecció.

En el cas que s'hagi aplicat una primera mesura de protecció i que la situació requereixi canviar aquesta mesura, l'equip encarregat de proposar-la i argumentar-la per mitjà d'un informe, així com de comunicar-li a la família i al menor, és l'equip de seguiments.

D'aquesta manera, l'EAIA del Maresme està compost per una coordinadora, 5 tècnics que formen l'equip d'estudis i 7 tècnics que formen l'equip de seguiments.

D'altra banda, l'equip de Seguiment i Integració en Família Extensa (en endavant SIFE) és un servei que forma part de l'EAIA i que hi treballa conjuntament, per tal de realitzar el seguiment dels nens/es que es troben en la mesura d'acolliment en família extensa. Aquest equip està format per dues figures tècniques, treballadora social i psicòleg.

També formen part de l'EAIA dues Terapeutes Familiars que treballen amb les famílies i amb els infants i/o dels/de les adolescents per aconseguir la disminució dels indicadors de risc greu o de desemparament.

La distribució dels casos de l'EAIA es fa territorialment, adjudicant un referent i un coreferent a cada població del Maresme. D'aquesta manera, a cada cas que arriba a l'EAIA del Maresme, en funció del territori on s'ha originat la intervenció del servei, li corresponen dos tècnics, un com a referent i un altre com a co-referent. Actualment cada tècnic de l'equip de seguiments porta uns 40 infants de referència i aproximadament el mateix nombre de coreferència.

L'equip d'estudis duu a terme les valoracions tècniques de les situacions familiars complexes per tal de valorar si els infants i els/les adolescents si es troben en una situació d'alt risc o de desemparament. Cada professional té assignats uns 10 estudis, compta amb un coreferent i ha de fer una proposta tècnica com a màxim en un període de sis mesos .

Com a tasca de prevenció s'ofereix als referents d'Infància dels Serveis Socials dels municipis del Maresme espais d'assessorament per tal de valorar si les famílies que atenen, els infants de les quals estan en situació de risc són susceptibles de rebre ajuts professionals per disminuir els indicadors de risc que presenten o cal derivar-los a l'Equip especialitzat per iniciar un estudi ja que es un cas d'alt risc o de desemparament.

D'altra banda, L'EAIA del Maresme també té l'encàrrec d'atendre casos amb un procediment prioritari. Habitualment aquests casos són situacions de desemparament que es detecten en el moment que els infants l'estan patint. Per aquest motiu, el temps d'intervenció per resoldre l'estudi i una primera proposta de mesura és de quinze dies. Per atendre aquest encàrrec, l'EAIA del Maresme té un sistema de torns rotatius per parelles que està format per dos professionals responsables cada setmana de l'any (Components dels Equips d' Estudis i Seguiments).

6.1.1. Funcions de l'EAIA del Maresme

Funcions d'assessorament i col·laboració amb altres agents:

- Assessorar i col·laborar amb els Serveis Bàsics d'Atenció Social sobre temes relacionats amb infància en risc.
- Col·laborar amb els Serveis Bàsics d'Atenció Social en la intervenció directa amb la família quan ho determinin ambdós equips, així com en la definició del pla de millora que seguiran els Serveis Socials Bàsics.
- Col·laborar i participar en el disseny de programes comunitaris amb els Serveis Socials Bàsics i altres agents del Sistema en actuacions preventives.
- Col·laborar amb la resta d'agents del sistema amb l'objectiu de millorar la coordinació de les actuacions de tots els implicats en l'atenció d'una família.

Funcions d'estudi i diagnòstic:

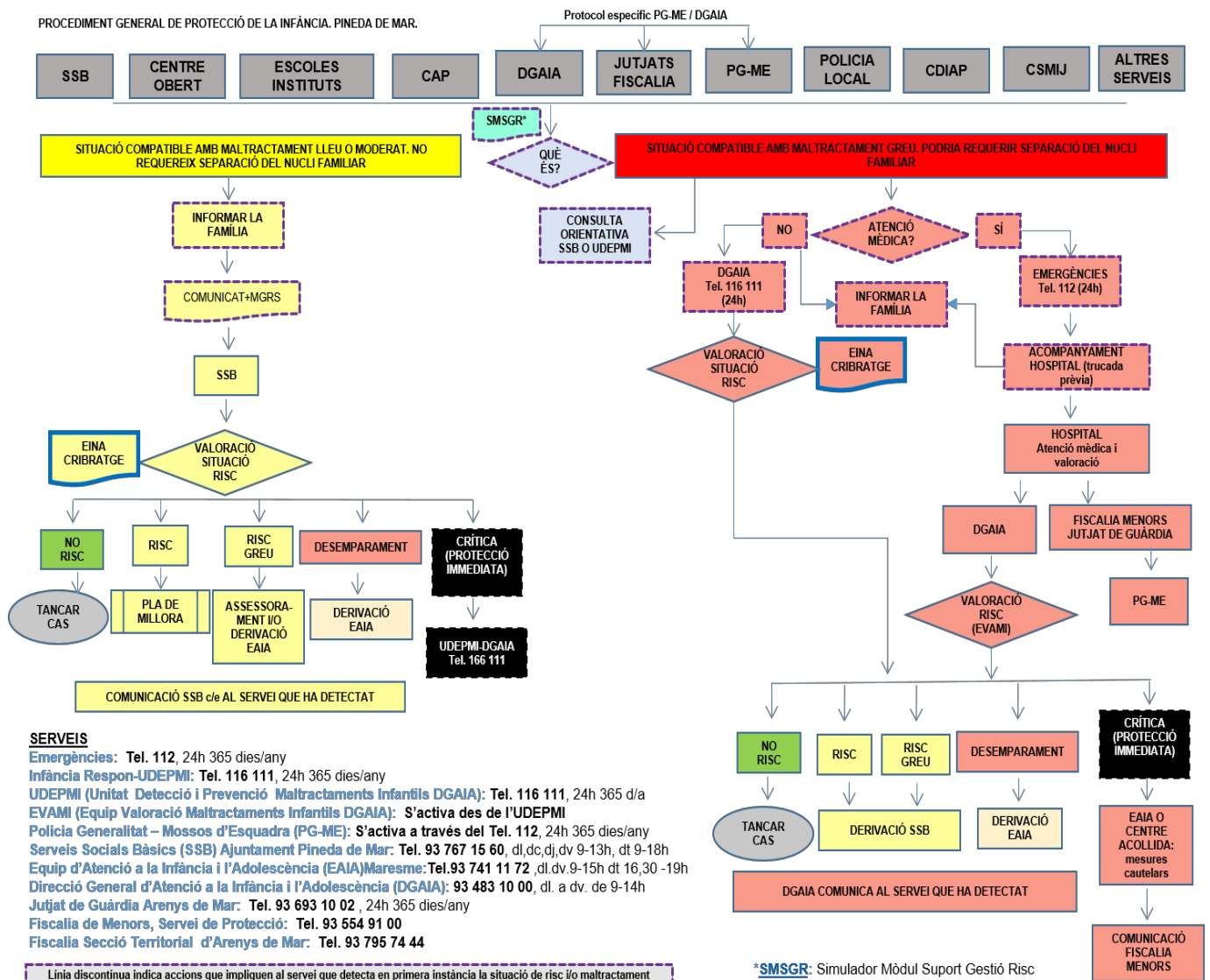
- Investigació i valoració dels casos derivats pels Equips de Serveis Socials Bàsics, DGAIA, o altres agents del sistema de la xarxa especialitzada.
- El diagnòstic és una construcció analítica que defineix la naturalesa de les situacions-problema que afecten els infants i la seva família, les seves capacitats, el seu pronòstic de recuperabilitat i les característiques de les relacions entre els seus membres. Contextualitza les dades i els indicadors observats.
- En el procés diagnòstic arribem a conèixer l'estat psicosocial del context familiar mitjançant la observació dels diferents indicadors socials.

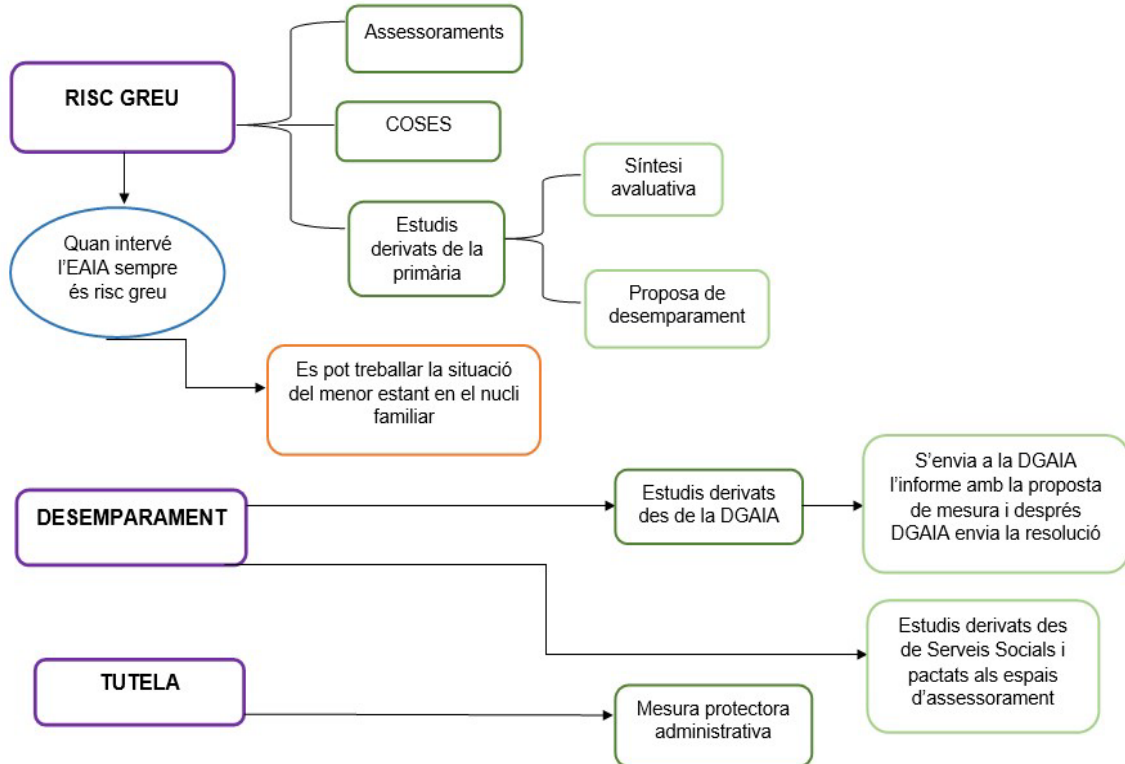
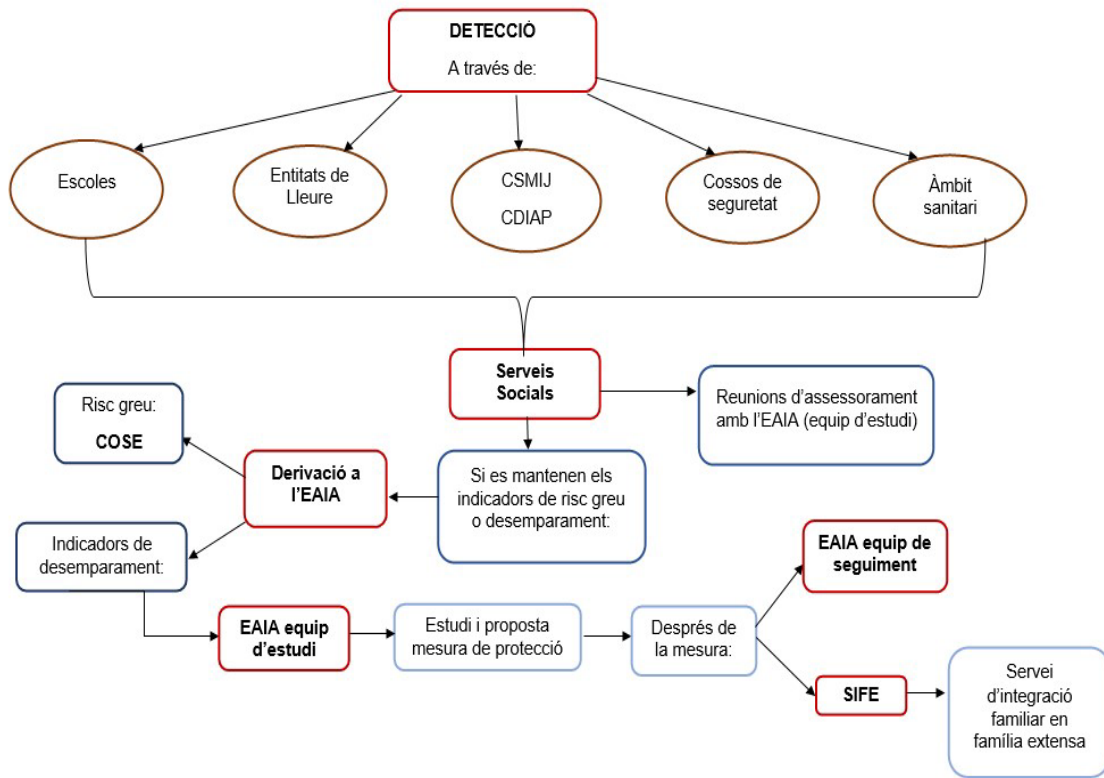
Funcions de seguiment i tractament:

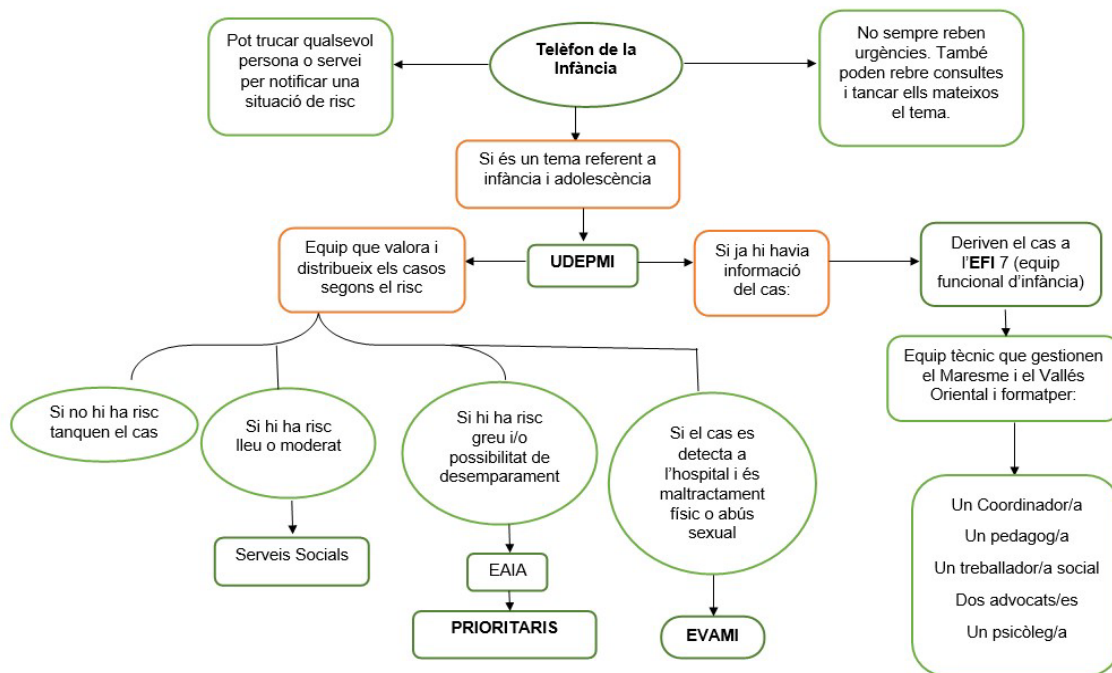
- Acció i efecte de vetllar per la obtenció, i/o consolidació d'uns resultats ja obtinguts mitjançant suport, orientació, assessorament i altres intervencions.
- Implica l'avaluació continua de l'evolució.

- Donar suport a l'infant per tal que aconseguixi l'autonomia personal necessària a efectes d'una possible emancipació.
- Fer proposta d'un recurs alternatiu a la família quan no es produeix un canvi en el seu nucli de procedència.
- Aconseguir el retorn de l'infant al seu nucli familiar d'origen quan sigui possible.
- Conjunt d'intervencions que tenen com a finalitat la modificació de la dinàmica familiar i/o capacitats parentals per a instaurar o restaurar les vinculacions afectives entre els diversos membres de la família per tal de pal·liar o disminuir les greus disfuncions que han derivat en una situació de desemparament.
- Avaluar i proposar noves mesures de protecció si l'evolució de l'infant i la seva família no es valora favorable.

6.1.2 Circuits de derivació de casos

6.2. Mesures de protecció

La Llei 14/2010 de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la Infància i Adolescència recull, al TITOL V: “De la protecció dels infants i els adolescents en situació de risc o desemparament”, les diferents mesures que es poden adoptar en la protecció dels infants i del/les adolescents, diferenciant-les si es tracta d'una situació de risc (Art. 102 LDOIA) a una situació de protecció dels infants i els/les adolescents desemparats (Art. 120 LDOIA).

6.2.1. Situació de risc

“S’entén per situació de risc la situació en que el desenvolupament i el benestar de l’infant o del/de la adolescent es veuen limitats o perjudicats per qualsevol circumstància personal, social o familiar, sempre que per a la protecció efectiva de l’infant o del/de la adolescent no calgui la separació del nucli familiar.” (article 102 de la LDOIA)

“L’Administració Local ha d’intervenir si detecta una situació de risc d’un infant o d’un/d’una adolescent que es troba al seu territori; ha d’adoptar les mesures adequades per actuar contra aquesta situació, de conformitat amb la regulació establerta per aquesta llei, amb la normativa de la Generalitat que la desenvolupa i amb la legislació en matèria de Serveis Socials” (Art.99)

Compromís socioeducatiu (COSE)

La situació de risc es considera greu quan els professionals de l’EBAS no hagin aconseguit, a través del pla o programa d’atenció social i educativa, minimitzar o neutralitzar els factors de risc no greu i la situació del menor s’agreuja ; quan els progenitors o els responsables legals no col·laborin en l’aplicació de les mesures previstes en el pla d’atenció amb el consegüent perjudici per al menor, o quan els progenitors o els responsables legals del menor rebutgin la intervenció. Si els factors de risc greu persisteixen i la situació del menor no millora, han d’actuar els serveis socials especialitzats i elaborar el corresponent compromís socioeducatiu.

Abans de signar el COSE amb els progenitors o, si s’escau, amb els titulars de la tutela o de la guarda, s’ha d’haver escoltat el/la adolescent en qualsevol cas, i l’infant, si té prou coneixement.

“Els serveis socials especialitzats d’atenció als infants i als adolescents, atenent l’informe i les mesures d’atenció proposades, han de completar l’estudi i han d’elaborar un compromís socioeducatiu adreçat als progenitors o als titulars de la tutela i orientat a la superació del risc que envolta l’infant o l’adolescent, el qual ha de contenir la descripció i l’acreditació de la situació de risc, la seva avaluació i la concreció de les mesures que s’aplicaran des dels EBAS o des d’altres serveis especialitzats per a la superació de la situació perjudicial.” (Art. 103.4 LDOIA).

6.2.2. Mesures de protecció dels infants i els/les adolescents en situació de desemparament

L’acolliment familiar simple:

“L’infant o adolescent desemparat ha d’ésser confiat a una família o a una persona que faci possible el desenvolupament integral de la seva personalitat.”

“L’acolliment familiar simple s’ha d’acordar si es preveu que el desemparament serà transitori i pot tenir diferents modalitats; la tipologia i la durada de les modalitats d’acolliment familiar simple s’han d’establir reglamentàriament ”

“L’acolliment familiar simple es pot constituir en la família extensa de l’infant o adolescent o en família aliena.” (Arts. 125, 126 i 127.1 LDOIA).

Si es produeix el cas d’un acolliment simple en família extensa, l’encarregat de donar-li seguiment serà el SIFE.

L’acolliment familiar permanent:

“L’acolliment familiar permanent s’ha d’acordar si es preveu que el desemparament serà definitiu i no es considera més favorable per a l’interès de l’infant o l’adolescent l’aplicació de l’acolliment preadoptiu o quan aquest no sigui possible.”

“L’acolliment familiar permanent es pot constituir en la família extensa de l’infant o adolescent o en família aliena.” Les persones acollidores han tenir una aptitud educadora adequada, mostrar interès pel benestar dels menors, tenen l’obligació de vetllar per l’infant o per el/la adolescent, alimentar-lo, educar-lo i procurar-li una formació integral. (Arts. 126 i 127.1 LDOIA)

Si es produeix un acolliment permanent en família extensa, l’encarregat de donar-li seguiment serà el SIFE.

L’acolliment en un centre públic o concertat:

“L’acolliment en centre s’ha d’acordar quan es preveu que el desemparament o la necessitat de separació de la pròpia família seran transitoris i no ha estat possible o aconsellable l’acolliment per una persona o família”

“L’acolliment en centre consisteix a ingressar l’infant o adolescent en un centre públic o concertat a les seves característiques, per tal que rebí l’atenció i educació necessàries.” (Arts. 132.1 i 132.2 LDOIA).

L’acolliment preadoptiu:

“La mesura d’acolliment preadoptiu, com a pas previ per a l’adopció, s’acorda en els casos següents:

- Quan no és possible la reintegració de l’infant o l’adolescent en la seva família d’origen i es considera que el més favorable al seu interès és la plena integració en una altra família mitjançant l’adopció.

- *Quan els progenitors o titulars de la tutela ho sol·licitin a l'entitat pública competent i fan abandonament dels drets i deures inherents a llur condició.*” (Art. 147.1 LDOIA)

És una mesura prèvia a l'adopció que es constitueix més endavant per resolució judicial, atorgant els mateixos efectes que la filiació per naturalesa. Un cop acordada la mesura d'acolliment preadoptiu, s'han de suspendre les visites i les relacions amb la família biològica, per tal d'aconseguir la millor integració en la família acollidora, si convé a l'interès de l'infant o del/de la adolescent.

Les mesures de transició a la vida adulta i a l'autonomia personal:

“Les mesures de transició a la vida adulta i a l'autonomia personal han de consistir a oferir acompanyament en la inserció sociolaboral i d'habitatge per garantir una preparació progressiva per a la independència personal, d'acord amb les necessitats formatives i d'integració social i laboral de cada adolescent.

Aquestes mesures es poden acordar, fonamentalment, respecte d'adolescents majors de setze anys, amb llur consentiment, que es trobin amb possibilitats escasses de retorn al nucli familiar d'origen o sense perspectives d'integració en altres nuclis de convivència o que tinguin risc d'exclusió social en assolir la majoria d'edat ” (Art. 146 LDOIA).

6.3. Servei d'Integració en Famílies Extenses – SIFE

El servei s'emmarca dins del programa de suport a les famílies amb infants i adolescents en situació de risc i desemparament.

El SIFE és un equip especialitzat en l'acolliment amb família extensa (existència de vincles biològics amb els infants o amb els/les adolescents: oncles, avis, germans...) i compost per les disciplines del treball social i de la psicologia.

S'encarrega de realitzar l'estudi de famílies extenses, possibles acollidores dels menors que resten tutelats pels serveis de protecció competents, així com dels seguiments dels infants i de els/les adolescents i la família mentre duri l'acolliment. En aquest cas, l'àmbit d'actuació del SIFE del Maresme són totes les situacions d'acollida de la mateixa comarca, exceptuant Mataró que disposa d'un equip propi.

L'objectiu prioritari del servei és realitzar un seguiment acurat dels acolliments i oferir, en tot aquest procés, suport i assessorament a les famílies i els infants. Des del SIFE es possibilita que aquests acolliments es puguin sostenir tot i la fragilitat i complexitat d'algunes situacions en les quals es troben.

En aquest sentit es realitza un treball de suport i acompanyament i també es reforça la xarxa social que els envolta. Aquest seguiment no només inclou el suport als infants que es troben en aquesta situació, sinó també l'acompanyament als acollidors en la seva tasca de guardadors. El SIFE també té l'objectiu de garantir el desenvolupament de la personalitat, així com cobrir les necessitats de l'infant o del/de la adolescent a nivell físic, psíquic i emocional.

Per la intervenció del SIFE del Maresme és imprescindible que l'EAIA referent del cas hagi realitzat la derivació al servei (per estudi o per seguiment). L'esmentada derivació pot ser:

- Pel coneixement i referència directa de la situació.
- A demanda d'un altre EAIA fora del Maresme que informi d'aquesta nova situació d'acollida a la comarca (a validar o ja regulada).

6.3.1. Objectius i funcions del SIFE

- Realitzar els estudis i les valoracions encomanades per part dels EAIA del Maresme d'aquelles persones que, per la seva condició de família extensa, estiguin disposats a acollir un infant en situació de desemparament.
- Realitzar un seguiment de la situació socio-familiar i personal dels infants acollits, donant-los suport en aspectes referents a la seva situació particular i en d'altres derivats de la quotidianitat.
- Acompanyar als acollidors, donant-los suport en aquells aspectes de la vida quotidiana pels quals els puguin requerir.
- Garantir el funcionament i l'estabilitat dels acolliments.

6.3.2. Metodologia del SIFE

Per portar a terme la tasca del SIFE, els professionals de l'equip realitzen diferents actuacions:

- Entrevistes amb els infants i dels/de les adolescents, acollidors i altres persones que convisquin en el nucli acollidor.
- Coordinacions amb els professionals i serveis que intervenen (de protecció, de salut, d'ensenyament, socials, entre altres).
- Visites a domicili.
- Acompanyaments a les visites biològiques que s'escaiguin.
- Les intervencions pròpies que suposa l'estudi/seguiment de l'acolliment (Realització d'informes, derivacions a serveis, gestions i tràmits).

7. EL MALTRACTAMENT INFANTOJUVENIL

Són moltes les definicions existents per tal de determinar el concepte de maltractament infantil i juvenil. No és menys cert, també, que aquestes poden variar o tenir significacions diferents segons l'entorn cultural, antropològic, social o geogràfic on es desenvolupen i també en el moment històric en què s'han produït.

En els darrers anys, els models educatius i, lligat a aquests, el concepte i la consideració de maltractament i protecció a la infància, han variat ostensiblement. També el fet migratori ha dut al nostre país el debat en aquest aspecte, ja que els models culturals que hem incorporat han dut als nostres carrers i serveis models i patrons diferents als que estàvem acostumats.

“És per això que hem volgut emmarcar algunes definicions que puguin englobar les diferents sensibilitats i models i que, alhora, ens serveixin per clarificar de què parlem quan ens referim a maltractaments des de la visió més global, que quedaria emmarcada en la declaració dels drets dels infants de les Nacions Unides, i que contextualitzaria i donaria una definició universal del concepte i la consideració que ens ateny i marca la nostra actuació.” (DTASF).

D'altra banda, no hem volgut obviar algunes definicions més tècniques d'autors de reconeguda trajectòria en l'estudi del maltractament infantil.

- La Convenció dels Drets dels Infants de les Nacions Unides de 20 de novembre de 1989: al seu article 19 defineix el maltractament infantil com a *“tota violència, perjudici o abús físic o mental, descurança, o tracte negligent, maltractament a explotació mentre que l'infant es troba sota la custòdia dels seus pares, d'un tutor o de qualsevol altra persona que el tingui al seu càrrec”*.
- Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya: Els maltractaments d'infants i d'adolescents es *“produeixen quan qualsevol persona, institució o la mateixa societat, per acció, omissió o tracte negligent, no accidental, priva l'infant o adolescent dels seus drets i del seu benestar, amenaça o interfereix en el seu desenvolupament físic, psíquic i social”*.
- Protocol marc d'actuacions en casos d'abusos sexuals i altres maltractaments greus a menors. Síndic de Greuges, Generalitat de Catalunya, Administración General del Estado i Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (2006) entén que *“un infant és maltractat quan és objecte de violència física, psíquica, i/o sexual, de fet i/o per omissió, per part de les persones o institucions de les quals depenen el seu correcte desenvolupament o per part de qualsevol altra persona”*.
- De Paul: *“Podem considerar maltractament qualsevol acció o omissió no accidental per part dels pares o cuidadors que compromet la satisfacció de les necessitats primàries, físiques (alimentació, abric) i socioemocionals (afecte, atenció, estimulació...). També afegim que depèn de la intenció de l'adult, el punt de vista de l'infant, què entenem per bon tracte, la recuperació del nen/a i l'àmbit on es dona”*.
- Jorge Barudy: *“tota acció o omissió comesa per individus, institucions o per la societat en general i tota situació provocada per aquests que privi els nens/nenes d'atencions, dels seus drets i llibertats, impeding el seu ple desenvolupament, constitueixen per definició un acte o una situació que entra en la categoria del que nosaltres anomenem maltractes o negligència”*.
- Protocol marc d'actuacions contra el maltractament a infants i adolescents de Catalunya. Generalitat de Catalunya, juliol 2017 *“La definició de maltractament infantil ha d'incloure allò que es fa (acció) i allò que es deixa de fer (omissió) o es realitza de forma inadequada*

(negligència); ha d'incloure allò que provoca a l'infant o l'adolescent un dany físic o psicològic i ha d'incloure allò que vulnera els seus drets o perjudica el seu benestar; i ha d'incloure allò que fan les persones (siguin adultes o menors d'edat, siguin familiars o no) i allò que causen les administracions (maltractament institucional). Dit això, aquest protocol parteix de la següent definició de maltractament infantil: Acció, omissió o tracte negligent, no occidental, que priva a l'infant o l'adolescent dels seus drets i del seu benestar, que amenaça o interfereix el seu ordenat desenvolupament físic, psíquic o social i els autors del qual poden ser persones, institucions o la pròpia societat.”

7.1 Tipus de necessitats dels infants i dels/de les adolescents

Per parlar de quines són les necessitats dels infants i dels/de les adolescents, hem pres com a referència el treball de Felix López que planteja necessitats des de l'àmbit cognitiu, psicobiològic, emocional i social.

Necessitats cognitives:

Són aquelles que s'han de donar per tal que les persones puguin conèixer i estructurar les seves experiències i adquirir els mecanismes que facilitin la comunicació amb els altres.

Per poder satisfer aquestes necessitats i possibilitar el bon desenvolupament cognitiu de l'infant o del/de la adolescent, el responsable adult l'ha d'estimular de forma adequada.

NECESSITATS	PREVENCIÓ (Condicions que potencien un desenvolupament adient a les necessitats dels infants i dels/de les adolescents)
Estimulació sensorial	<ul style="list-style-type: none"> - Estímul dels sentits. - Entorn amb uns estímuls visuals, tàctils, olfactius, etc. - Quantitat, varietat i contingència d'estímuls. - Interacció lúdica a la família, estimulació planificada a l'escola. - Estimulació lingüística a la família i a l'escola. - Creació d'experiències d'aprenentatge.
Exploració física i social	<ul style="list-style-type: none"> - Contacte amb l'entorn físic i social ric en objectes, joguines, elements naturals i personals. - Exploració d'ambients físics i socials. - Potenciació de la seguretat en l'infant per explorar joguines, contextos i relacions noves. - Foment de la confiança i les conductes autònomes.
Escolarització	<ul style="list-style-type: none"> - Integració escolar
Comprensió de la realitat física i social	<ul style="list-style-type: none"> - Escoltar i respondre a les preguntes. - Dir la veritat, ser sincer. - Fer-los participar en el coneixement de la vida. - Transmetre actituds, valors i normes adequades. - Mostrar tolerància en les discrepàncies i les diferències: raça, sexe, classe social, minusvalideses, nacionalitats...
Protecció de riscos imaginaris	<ul style="list-style-type: none"> - Escoltar, comprendre i respondre als seus temors: por a l'abandó la rivalitat fraterna, por a les malalties i por a la mort. - Possibilitat d'expressar les seves pors. - Evitar verbalitzacions i conductes que fomenten les pors: violència verbal o violència física, discussions inadequades, amenaces verbals, pèrdues de control, incoherència en la conducta. - Educació per al consum i evitar continguts violents en els mitjans (televisió, videojocs, etc.)

Necessitats psicobiològiques:

Són aquelles necessitats que fan referència a necessitats bàsiques, com l'alimentació, la salut, la higiene i la protecció de riscos per la integritat física. El cuidador/a ha de vetllar perquè totes aquestes estiguin ben cobertes.

NECESSITATS	PREVENCIÓ (Condicions que potencien un desenvolupament adient a les necessitats dels infants i dels/de les adolescents)
Nascut desitjat	- Planificació familiar.
Alimentació	- Alimentació adient de la mare gestant. - Alimentació adequada de l'infant o del/de la adolescent. - Alimentació suficient i variada. - Hàbits alimentaris adaptats a la seva edat
Temperatura	- Condicions de temperatura adequada. - Roba adient a les condicions climàtiques
Higiene	- Hàbits d'higiene adients. - Higiene corporal. - Higiene en la roba. - Higiene en l'alimentació. - Higiene en l'habitatge. - Higiene en l'entorn.
Son	- Ambient amb espai adequat, protegit i silencios. - Suficient segons l'edat. - Que dormi durant la nit. - Amb becaines, si és petit.
Activitat física, exercici i joc	- Ambient estimulador amb objectes, joguines i altres infants. - Llibertat de moviments a l'espai. - Contacte amb elements naturals: aigua, terra, plantes, animals... - Passeig: caminades, excursions...
Protecció de riscos reals: Integritat física	- Supervisió i cura adients a la seva edat. - Organització de l'habitatge adequada a la seguretat: localització d'endolls, detergents, electrodomèstics, escales, finestres i mobles. - Organització de l'escola adient a la seguretat: classes, pati i activitats. - Circulació prudent: els infants han d'anar al seient del darrere i lligats amb cinturó. - Prevenió de la violència
Salut	- Control de l'estat de salut. - Controls periòdics adients a l'edat i a l'estat de salut. - Control de vacunacions. - Oci saludable. - Ambient sense fum. - Educació per a la salut.
Ambient ecològic Adequat	- Cura ambiental. - Educació ambiental.

Necessitats emocionals:

Fan referència a aquells elements necessaris perquè infant o el/la adolescent adquireixi estratègies que li permetin expressar els seus sentiments. L'infant o el/la adolescent té la necessitat de ser estimat i protegit i, per tant, ha d'establir relacions de confiança amb el cuidador/a.

NECESSITATS	PREVENCIÓ (Condicions que potencien un desenvolupament adient a les necessitats dels infants i dels/de les adolescents)	
SOCIALS	<i>Seguretat emocional</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Presència d'una figura d'aferrament incondicional, que ha d'estar accessible i disponible, físicament i psicològicament. - Capacitat de protegir-lo amb eficàcia dels perills, interès i atenció als senyals de l'infant o el/la adolescent i a les seves necessitats. - Acceptació de les iniciatives i ritme d'interacció de l'infant i el/la adolescent, respostes contingents i immediates. - Transmissió d'afecte i comprensió de les demandes d'afecte. - Facilitació de la Comprensió acceptació dels diferents sentiments. - Acceptació del contacte íntim, tàctil, visual, lingüístic, etc. - Establiment d'unes regularitats, ritmes i rutines al llarg del dia per donar a l'entorn un caràcter previsible. - Foment de l'acceptació positiva del propi cos. - Resoldre els conflictes amb disciplina inductiva: explicacions, exigències conforme l'edat, coherència en exigències, possibilitat de revisió si l'infant o el/la adolescent protesta la decisió presa.
	<i>Expressió emocional</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Capacitat per entendre, verbalitzar i reflectir sentiments i emocions de l'infant o el/la adolescent. - Capacitat per posar-se al seu lloc. - Interès per les emocions, els interessos i les opinions de l'infant o el/la adolescent. - Existència d'unes normes i límits clars, justos i comprensibles. - Reforços de les conductes i les expressions adients. - Foment de la tolerància a la frustració. - Resolució dels conflictes amb moral inductiva, explicacions, coherència en exigències, possibilitat de revisió.
	<i>Xarxa de relacions socials</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Relacions d'amistat i companyia amb iguals, lament del contactes i la interacció a l'entorn familiar, a l'escola: a les festes infantils o juvenils, àpats, estades a casa d'amics, etc. - Continuïtat en les relacions. - Supervisió de les relacions socials del fill o filla. - Incorporació a grups o associacions infantils o juvenils. - Suport i oferta d'alternatives per solucionar conflictes. - Activitats conjuntes amb altres famílies.
SOCIALS	<i>Participació progressiva</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Participació en decisions que preocupen l'infant o el/la adolescent. - Suport i seguretat. - Confiança en les capacitats de l'Infant o el/la adolescent. - Foment i motivació envers les conductes autònomes i independents.
SOCIALS	<i>Interacció lúdica</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Jocs i interaccions que s'adeqüen al nivell de comprensió de l'infant o el/la adolescent. - Promoció de jocs amb família i amb els amics

SEXUALS	<i>Curiositat sexual, imitació i contacte</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Dotació de respostes adaptades a l'edat i a la curiositat. - Oferta de models adients de comportament sexual. - Acceptació de jocs i auto estimulació sexual. - Protecció d'abusos. - Educació en la igualtat i el respecte.
----------------	---	--

7.2 Definicions dels diferents tipus de maltractament infanto-juvenil

En la següent taula es descriuen els diferents tipus de maltractament infanto-juvenil. Els presentem dividits en actiu o passiu segons si l'acció no és accidental i és present en el moment de la detecció (maltractament actiu) o es dona un maltractament per omissió o negligència (maltractament passiu)

També dividim el maltractament en psicològic/emocional i/o físic. Entenem el maltractament psicològic/emocional com un precursor del maltractament físic i, per això, s'ha integrat en el mateix nivell a la taula que es presenta. Un altre aspecte que s'ha de tenir en compte és que, dins del maltractament físic, hi ha implícit un maltractament psicològic/emocional, sigui aquest actiu o passiu

Depenent del maltractament psicològic/emocional, el cas es pot ubicar en un circuit o a un altre, en funció del perill que comporti per a la integritat física del menor.

És important ressaltar que el fet que donem una classificació dels tipus de maltractament no vol dir que una mateixa persona pugui patir-ne més d'un alhora.

La situació de desprotecció infantil o juvenil queda fora de la taula perquè no va associada a cap tipus de maltractament i es deriva exclusivament de les carències o insuficiència de recursos de l'àmbit familiar. Aquesta va associada a carències puntuals, que afecten tota la família i la seva producció; en cap cas és conseqüència d'una situació de maltractament generada per acció o omissió dels pares/mares o responsables de la cura del menor.

	ACTIU	PASSIU
FÍSIC	Maltractament prenatal	Abandonament físic o negligència
	Abús sexual	
	Explotació sexual	
	Mutilació genital femenina	
	Maltractament físic	
	Explotació laboral i inducció a la mendicitat	
	Corrupció	
	Submissió a drogues o fàrmacs	
	Síndrome de Münchhausen per poders	Incapacitat de control del menor
PSICOLÒGIC/EMOCIONAL	Maltractament físic/emocional	Abandonament emocional
	Maltractament institucional	

Maltractament prenatal

Manca de cura per acció i/o omissió del propi cos, i/o autosubministrament de substàncies o drogues, de la dona en el procés de gestació que d'una manera conscient o inconscient perjudica al fetus del qual és portadora

Abús sexual

Són aquells comportaments que poden considerar-se sexualment abusius cap al/la menor. Aquests comportaments poden anar des d'aquells que involucren diverses formes de contacte físic sexual, com d'altres d'extremadament subtils i, per tant, més difícils de percebre com ara tocaments i/o gestos inadequats que poden fer sentir malament a l'infant, exposició dels infants o els/les adolescents a conductes sexuals adultes inadequades per a la seva edat, entre altres. En aquestes conductes s'estableix una posició de poder o d'autoritat de l'adult sobre el/la menor.

Els actes d'abús sexual a menors poden classificar-se en tres grans grups:

1. Els que no impliquen contacte físic entre el menor i l'adult.
2. Els que impliquen contacte físic actiu o passiu amb el menor.
3. Les actituds que propicien l'abús sexual, com ara el tràfic de nens, la pornografia o la incitació a la prostitució infantil o juvenil.

Explotació sexual

Es dona quan l'infant o el/la adolescent és obligat o induït a realitzar activitats de prostitució i/o pornografia.

Mutilació genital femenina

Són aquelles pràctiques que impliquen l'extirpació total o parcial dels genitals externs femenins o d'altres agressions als òrgans genitals de les dones per raons culturals, religioses o d'altres amb finalitat no terapèutica

Maltractament físic

Qualsevol acció no accidental per part dels pares o dels qui en tenen cura que provoqui dany físic o malaltia en el nen/a o el col·loqui en greu risc de patir-lo.

Explotació laboral i inducció o lo mendicitat

Els pares o tutors assignen al nen/a, amb caràcter obligatori la realització excessiva i continuada de tasques inapropiades o treballs amb els quals ells obtenen un benefici.

Corrupció

Comportaments i/o accions que reforcen pautes de conducta dissocial (agressivitat, sexualitat, drogues, delinqüència, entre d'altres).

Submissió a drogues o fàrmacs

És aquella situació en què, sense necessitat mèdica, se sotmet l'infant o el/la adolescent a qualsevol tipus de drogues, la qual cosa l'incapacita per al desenvolupament de la seva autonomia, la resistència o el control.

Síndrome de Münchhausen per poders

L'adult sotmet el nen/a a continus ingressos hospitalaris o exàmens mèdics, descrivint símptomes físics patològics, ficticis o generats de forma activa pel mateix adult.

Abandonament o negligència

Aquella situació en la qual les necessitats físiques bàsiques dels menors no són ateses temporalment o permanentment per cap de les persones responsables de la cura del menor amb les quals conviu.

Incapacitat de control de la conducta del fill/filla

Els pares i mares abandonen la seva responsabilitat de control i manegen de manera adaptativa el comportament dels seus fills o filles o intenten fer-ho de forma notòriament inadequada i nociva.

Maltractament psíquic/emocional

Hostilitat verbal continuada en forma d'insult, burla, menyspreu, crítica o amenaça d'abandonament i/o constant bloqueig de les iniciatives d'interacció infantils i juvenils per part de qualsevol persona responsable de la cura del menor del grup familiar i/o institucional.

Abandonament emocional

La manca continuada de resposta adequada per part dels pares, tutors o figura adulta estable, a certs senyals o expressions emocionals del nen/a o als intents d'aproximació, interacció o contacte cap als adults. O bé situacions en les quals les persones responsables de la cura del menor no fan res per evitar el patiment del menor.

Maltractament institucional

És causat per qualsevol legislació, procediment, actuació o omissió procedent dels poders públics a derivada de l'actuació individual del professional que comporti abús, negligència, detriment de la salut, la seguretat, l'estat **emocional**, el benestar físic, la correcta maduració o que vulneri els drets bàsics del/la infant o el/la adolescent.

7.3 Avaluació de les situacions de maltractament

Avaluar l'efecte que pot tenir el maltractament i/o negligència sobre la integritat física i/o psicològica del menor és molt important i és un dels aspectes principals a tenir en compte quan s'està valorant la necessitat d'adoptar una mesura de protecció d'urgència.

En determinades situacions, el dany pot ser evident, i fins i tot susceptible de ser considerat un delictes, però en d'altres, el dany causat al menor pot ser quelcom més silenciós i no visible a primer cop d'ull: en aquests darrers casos, però, cal estar també molt alerta i obtenir informació sobre el passat i el present de la família per poder establir una predicció, un pronòstic.

El nivell de desprotecció en què es troba l'infant o el/la adolescent davant una situació de maltractament es determina en funció de:

- Els factors de vulnerabilitat de l'infant o el/la adolescent, i la capacitat que té el seu entorn familiar de repel·lir o de frenar els episodis de violència o de negligència.
- La intensitat dels episodis de maltractament (alta, moderada o baixa en funció de la violència exercida).
- La freqüència dels episodis de maltractament (esporàdica, puntual, recurrent...)
- L'existència de factors que limiten significativament les possibilitats de controlar, contrarestar o modificar la situació de maltractament.

A partir de les conseqüències derivades del maltractament o de situacions de negligència severes, podem distingir entre:

- Dany actual: es refereix a les seqüeles que la situació de desprotecció està provocant en l'infant o el/la adolescent a **l'àmbit** físic, cognitiu, emocional i/o social. Aquestes poden ser observables o no.
- Dany a mig o llarg termini: es refereix a les seqüeles que la situació actual de desprotecció pot provocar en el desenvolupament de l'infant o el/la adolescent a mig i llarg termini. La consideració del dany evolutiu parteix de la constatació que el desenvolupament infantojuvenil constitueix un procés d'adquisició de competències i habilitats prèvies. Per això, el fet que la desprotecció hagi afectat negativament aquest procés en determinats estadis del desenvolupament (dany actual), pot provocar que el procés evolutiu posterior es vegi compromès de forma significativa.
- Risc de nous episodis de desprotecció:
- La probabilitat que en un futur es produeixin nous episodis de desprotecció.
- La probabilitat que aquests episodis tinguin un caràcter greu i provoquin un dany significatiu en l'infant o al/la adolescent.

7.4 Factors de risc

Entenem els factors de risc com els elements i/o circumstàncies que podrien posar en perill a l'infant. Sempre depenent de la gravetat i de la intensitat dels factors de risc detectats, en la majoria de casos convergiran diferents factors perquè es consideri una situació d'alt risc per al o la menor.

Les causes que actuen com a factor de risc són múltiples. Entre aquestes, hi ha els factors propis de l'individu, els factors familiars i els factors socioculturals. Tot i que el factor econòmic per si sol no és un factor de desamparament, en la conjuntura actual, les situacions econòmiques precàries de moltes famílies fan que s'agreguin la resta de situacions de risc.

Factors individuals

Parentals

- Història de maltractaments o desatenció severa en la infància

- Antecedents d'haver estat víctima d'abusos sexuals o d'haver-los comès
- Manca d'interès per adquirir habilitats en la cura del nen/a, desconeixement de les característiques evolutives
- Antecedents d'infància viscuda en institucions
- Creixement en un entorn amb patologies o dificultats importants (mcd i inadequat, delinqüencial, amb consum de tòxics...)
- Pèrdues o morts significatives en la seva història familiar
- Absència de les figures parentals
- Absències i/o confusió respecte de la seva història familiar
- Procés d'adopció o acolliment amb vivències negatives
- Rols parentals o familiars inadequats
- Baix coeficient intel·lectual
- Manca d'habilitats personals
- Delegació del rol parental
- Vinculació inapropiada amb l'infant o amb el/la adolescent; dificultat a manca de vinculació
- Desconeixement del procés evolutiu del seu fill/filla i de les seves necessitats
- Diferència generacional important entre progenitors i fills a filles
- Problemes psicològics
- Patologia mental
- Disminucions físiques, psíquiques o sensorials
- Falta d'empatia
- Baixa tolerància a la frustració
- Empresonament o antecedents policials
- Alcoholisme o altres toxicomanies
- Prostitució
- Dificultats d'adaptació, conducta violenta, antisocial o delictiva
- Inestabilitat emocional
- Manca d'autocontrol
- Poca consciència de les dificultats personals

De l'infant o del/de la adolescent

- Inestabilitat conductual
- Malalties cròniques sense atenció adequada
- Handicaps físics i/o psíquics o sensorials
- Comportament de l'infant o de el/la adolescent que suposa un estrès addicional per al cuidador/a (exigent, nerviós, hiperactiu, oposicionisme, problemes de son, de menjar...)
- Dificultats d'integració
- Menor en situació d'adopció o acolliment
- Menor amb pocs recursos personals
- Dificultats de desenvolupament maduratiu
- Primera infància a la presó
- Antecedents d'internament o d'altres mesures de protecció
- Disminució física, psíquica o sensorial, acompanyada de desatenció dels familiars
- Absentisme escolar
- Indicis d'abús sexual
- Risc de prostitució
- Maltractat físicament i/o psicològic
- Actes delictius reiterats
- Ús d'alcohol o d'altres drogues il·legals
- Participació en bandes
- Adolescent embarassada en situació de risc
- Fugides de la llar
- Bloquejos d'aprenentatges no derivats de les seves limitacions
- Mendicitat, explotació

Factors familiars

- Interacció paternofilial
- Història familiar de conducta violenta, antisocial o delictiva
- Fills/es no desitjats

- Dificultats en el vincle pares -fills/filles
- Paternitat o maternitat adolescent
- Mètodes de disciplina punitius i no afectius
- Manca o absència de normes i pautes educatives
- Pautes educatives inadequades
- Manca d'interacció
- Manca de comunicació i integració familiar
- Dinàmica caòtica i/o patològica
- Generar falses expectatives cap al fill/a

Relacions conjugals

- Estrès permanent
- conflicte conjugal
- Violència familiar
- Inestabilitat de parella
- Dependències afectives patològiques dins de la parella

Configuració familiar

- Desestructuració familiar
- Manca de suport intrafamiliar
- Poca distància entre germans
- Pares amb excessiva vida social o professional
- Pares amb poca o nul·la vida social o professional
- Pares separats o divorciats de forma traumàtica
- Famílies nombroses o famílies monoparentals
- Aparició de nova figura parental
- Conflictes amb la família d'origen

Factors socioculturals

Àmbit laboral

- Situació d'atur cronificada i amb manca de recursos personals per promoure el canvi i cercar feina
- Inestabilitat laboral
- Pobresa, marginalitat i mendicitat
- Pèrdua d'autoestima i poder
- Insatisfacció laboral
- Situació greu de manca de recursos econòmics

Àmbit d'habitatge

- Manca d'habitatge amb dèficits a insalubritat
- Amuntegament
- Canvis freqüents de domicili
- Absències perllongades per part dels progenitors de la llar (per excés de treball o vida social).
- Dificultats en l'organització de la llar
- Desnonaments reiterats

Àmbit social

- Aïllament social
- Manca de recolzament social
- Manca de serveis i recursos per l'infant
- Manca de recursos i serveis del lleure per l'infant i el/la adolescent
- Entorn social predisposat a rebutjar el nucli per les seves característiques (prejudicis ètnics, intolerància, actituds agressives o repressives...)
- Poca utilització de recursos socials

Àmbit cultural

- Aprovació cultural de l'ús de la violència.
- Aprovació cultural del càstig corporal en l'educació dels/les nens/es.
- Model educatiu inadequat i repressiu.
- Falta de consciència respecte del rol que implica la paternitat-maternitat.
- Desajustament entre la cultura d'origen i la nova cultura.

7.5 Factors de protecció

Elements i/o circumstàncies que afavoreixen la correcta cura i atenció del/la menor i que, per tant, hi tenen efectes protectors. Aquests factors inclouran les característiques individuals de l'infant o el/la adolescent, els vincles afectius amb la família i el sistema social que l'envolta.

Les causes que actuen com a factor de risc són múltiples. Entre aquestes hi ha els factors propis de l'individu, els factors familiars i els factors socioculturals.

Factors individuals

Parentals

- Reconeixement de les experiències de maltractament en la infància
- Història de relacions positives amb algun dels pares
- Habilitats i aptituds per a la criança dels/les fills/es
- Habilitats interpersonals adients
- Habilitat per buscar els recursos necessaris a la xarxa social i institucional en millora de la situació
- Acceptació i col·laboració en el tractament i la intervenció professional
- Experiències d'afectivitat positiva
- Actitud d'escolta i observació dels fills i filles
- Interpretació i resposta correcta de les demandes dels fills i filles
- Infant o el/la adolescent amb recursos personals, amb cert grau d'autonomia, que l'ajuda a protegir-se
- Fill/a físicament i mentalment sa
- Infant o el/la adolescent que pot i sap demanar ajuda
- Infant o el/la adolescent vinculat a la xarxa social i que gaudeix dels recursos
- Infant o el/la adolescent amb vinculació afectiva adequada amb el seu medi familiar
- Autoestima positiva i capacitat d'assertivitat
- Capacitat per resoldre problemes i prendre decisions
- Experiències escolars afectives
- Socialització suficientment saludable
- Absència de dèficits cognitius importants i de trastorns psiquiàtrics

Factors Familiars

Interacció paternofilial

- Reconeixement de les dificultats parentals
- Model educatiu i de criança adequat
- Expectatives positives i realistes cap a l'infant o cap el/la adolescent
- Capacitats associades amb l'edat del cuidador/a
- Recursos de comunicació i resolució de conflictes

Relacions conjugals

- Fills i filles desitjats i planificats per la parella
- Suport del cònjuge a la parella
- Absència de violència conjugal relacions estables

Configuració familiar

- Suport de la família extensa
- Intel·ligència emocional i capacitat empàtica
- Disponibilitat de temps

Estabilitat familiar

- Relacions de vincle positiu entre els membres de la família
- Participen en la xarxa social

Factors Socioculturals

Àmbit laboral

- Capacitat econòmica de garantir la cobertura de les necessitats bàsiques
- Vida laboral estable
- Satisfacció laboral

Àmbit d'habitatge

- Condicions de la llar adients
- Estabilitat en el domicili
- Organització a la llar
- Espais de la llar adequats a la funció que realitzen

Àmbit social

- Suport social efectiu
- Participació i integració positiva en les xarxes.
- Utilització de recursos per part de família i de l'infant o el/la adolescent.
- Acceptació social del nucli familiar.

Àmbit cultural

- Bones experiències escolars i relacions amb iguals.
- Normes culturals oposades a la violència.
- Concepció cultural del nen com a subjecte de dret.
- Adaptació entre la cultura d'origen i la nova cultura.

7.6 Indicadors de risc

La Xarxa europea d'observatoris nacionals d'infància i l'adolescència va posar en marxa, l'any 1999, una iniciativa per desenvolupar un recull estadístic dels maltractaments infantojuvenils, mitjançant els sistemes nacionals d'estadística de cada estat. L'Estat espanyol va entomar aquesta iniciativa l'any 2001.

A Catalunya es va incorporar a aquesta iniciativa l'any 2006. Els inicis del Sistema de Suport a la gestió del risc social en la infància i l'adolescència - **RUMI** es van fer en col·laboració entre el DTASF i el Departament de Salut, que es van materialitzar en el RUMI HOSPITALS, un sistema de registre per a la xarxa pública d'hospitals de Catalunya.

Posteriorment, en col·laboració amb l'Institut de Recerca per a la Qualitat de Vida de la Universitat de Girona (IRQV), va sorgir la proposta de poder utilitzar el sistema RUMI per a la consulta de casos (reals o simulats) per tal que aquest retorni una valoració del risc detectat en la situació, exemplificada en forma de semàfor, que serveixi d'assessorament a les i als professionals i a la ciutadania en general.

Aquest treball ha donat llaços al Mòdul de Suport a la Gestió del RISC (MSGR), un sistema de valoració del risc totalment innovador en l'àmbit europeu. Aquest sistema disposa d'un simulador

que pretén ser una eina d'ajuda per als i les professionals i per a la ciutadania de millora de la coordinació, la detecció i la prevenció de les situacions de maltractament infantojuvenil.

Amb el RUMI es pot fer un seguiment dels casos, identificar l'acumulació de sospites a reincidències de manera immediata i millorar les possibilitats de prevenció dels maltractaments.

Aquest instrument es pot trobar electrònicament a través de la pàgina web de la GENCAT a l'apartat del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

A l'annex, podeu consultar el llistat complet de totes les observacions/indicadors de detecció que es recullen en aquest sistema.

7.7 Circuit

El maltractament és una realitat complexa i múltiple pel que fa a les tipologies de maltractament. Des d'un punt de vista descriptiu i pràctica en la literatura acadèmica i en els diferents instruments normatius i de protocol·lització existeixen diverses classificacions dels tipus de maltractament que habitualment es poden presentar, categories que són un acord relativament arbitrari que depèn del moment i la cultura i que no són excloents.

Per part de l'observatori núm. 13 (2011) s'enumeren les següents formes de violència descuit a tractament negligent, violència mental, violència física, càstigs corporals, abús i explotació sexuals, tortura i tractament o penes inhumanes o degradants, violència entre infants, autolesions, l'exercici de violència (com la mutilació genital femenina o els matrimoni forçats) i la violència masclista respecte de la mare que condiciona i representa un greuge també en la relació entre els fills i filles que en son també víctimes, violència en els mitjans de comunicació, violència mitjançant les tecnologies de la informació i la comunicació, violació dels drets de l'infant en les institucions i en el sistema.

Fonamentalment, pel que fa al moment present i el Protocol Marc d'Actuacions Contra el Maltractament a Infants i Adolescents de Catalunya de juliol de 2017, el maltractament el classificarem des de les següents perspectives

Segons el moment en el qual es produeix:

- Maltractament prenatal
- Maltractament postnatal

Per raó dels autors:

- Maltractament en l'àmbit familiar:
  - Situacions de risc
  - Situacions de desemparament
- Maltractament fora de l'àmbit familiar
- Altres categories:
  - Institucional
  - Social

Per raó de l'edat de l'autor:

- Maltractament per un adult
- Maltractament per un menor d'edat
  - Presumpte menor de 14 a 18 anys
  - Presumpte menor de 14 anys

Per l'acció concreta que s'ha produït:

- Maltractament físic
- Negligència

- Maltractament emocional
- Abús sexual

Formes específiques de maltractament:

- Violència masclista

Segons la intensitat o gravetat

- Maltractament lleu o moderat
- Maltractament greu
  - Determinar la gravetat
  - Determinar la probabilitat que el maltractament es torni a repetir. A partir d'aquest últim apartat és que s'estableix el nostre circuit.

Circuit de detecció i actuació en situació de risc o desemparament: Serveis Socials Bàsics, Salut, CSMIJ, CDIAP, Ensenyament, SIE, Punt de Trobada, Serveis de Lleure/Joventut, Cossos Policials

Fitxes de notificació de situació de risc o desemparament infantil

S'adjunten les fitxes de notificació de situació de risc a desemparament infantil des dels centres educatius, des dels centres i entitats de lleure i/o esport, des de cossos policial i des dels serveis de salut.

Per poder accedir i omplir els formats electrònicament que es troben a la web del Departament de Treball, Afers Socials i Famílies.

8. ANNEXES

[Convención sobre los Derechos del Niño.](#)

Observación general Nº 14 (2013) sobre el derecho del niño a que su interés superior sea una consideración primordial (artículo 3, párrafo 1)* Aprobada por el Comité en su 62º período de sesiones (14 de enero a 1 de febrero de 2013). Naciones Unidas

[LLEI 14/2010, del 27 de maig](#), dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

[LOPVI](#)

[Nou marc sobre l'expedient únic de tot infant i adolescent, la peça separada de risc i les implicacions als serveis socials.](#) Prof. Almudena González García. Dept. Dret Administratiu i Processal. Directora Clínica Jurídica per a la Protecció de la Infància, Universitat de Barcelona. Jurista especialitzada en infància i adolescència, Consell Comarcal del Vallès Oriental

[Instrument de cribatge per a la discriminació de situacions de risc i de desemparament i altres documents per a professionals. Generalitat de Catalunya](#)

Document: **Acord d'obertura d'un expedient de risc**

Document: **Comunicat a pares, tutors i/o guardadors de l'obertura d'expedient de risc**

Document: **Acord de tancament i arxiu de l'expedient de risc**

Protocol d'intervenció en casos d'assessorament a l'EAIA del Maresme

Descripció de les funcions desenvolupades pel lloc de treball del personal de l'EAIA Maresme

Procediment a seguir en la gestió de les situacions de risc en l'àmbit de la protecció a la infància i l'adolescència i fluxgrama

Acord d'obertura d'un expedient de risc

FETS

Primer. En data _____ ha tingut entrada en el serveis socials de _____ la documentació relativa a l'infant/adolescent esmentat, derivada de _____, en la qual es posa de manifest una possible situació de risc.

Segon. De la informació continguda en la documentació es valora que podrien haver-hi indicadors i elements de risc en la situació sociofamiliar envers l'infant/adolescent a què ens hem referit, per la qual cosa s'ha d'obrir expedient de risc en el Sistema d'Informació de la Infància i l'Adolescència (SINI@).

FONAMENTS DE DRET

És d'aplicació la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i oportunitats en la infància i l'adolescència i el Reglament de protecció dels/de les menors desemparats/des aprovat pel Decret 2/1997, de 7 de gener, en allò que no contradigui la referida Llei, així com les altres disposicions aplicables per raó de la matèria.

ACORDO

1. Obrir expedient a Serveis Socials per realitzar l'estudi i la valoració de la situació.
2. Comunicar a la DGAIA aquesta obertura a efectes que consti a l'expedient de risc de l'infant/adolescent en el sistema d'informació de la infància i l'adolescència (Sini@).
3. Comunicar als pares de l'infant/adolescent l'obertura de l'expedient de risc.

LLOC, DATA I SIGNATURA DE L'ORGANISME COMPETENT

Comunicat a pares, tutors i/o guardadors de l'obertura d'expedient de risc

Sr. xxx
Sra. xxxx
C/ xxx , num.xx
Municipi
CP

Senyor/a,

Us comunico que, d'acord amb la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència i la legislació complementària, aquests Serveis Socials hem obert expedient de risc de l' infant / adolescent _____.

Aquest equip ha rebut documentació sobre l'infant on es manifesta que pot trobar-se en situació de risc social i ha comunicat a la DGAIA l'obertura de l'expedient de risc.

Aquest equip es posarà en contacte amb vostès per estudiar i valorar la situació i, si escau, per promoure les mesures i recursos d'atenció social i educativa que permetin disminuir o eliminar la situació de risc en què es pugui trobar l'infant/ adolescent, cercant la vostra cooperació.

En cas que no hi col·laboreu o que de l'estudi se'n derivi una situació de risc greu o de desemparament, l'expedient es derivarà als serveis especialitzats en infància i adolescència per diagnosticar la situació i fer una proposta d'intervenció.

Atentament,

LLOC, DATA I SIGNATURA DE L'ORGANISME COMPETENT

Acord de tancament i arxiu de l'expedient de risc

FETS

Primer. En data _____ va tenir entrada en el registre de Serveis Socials documentació relativa a l'infant/adolescent _____

Segon. De la informació continguda en la documentació es va valorar que podrien haver-hi indicadors i elements de risc social en la situació sociofamiliar de l'infant, per la qual cosa es va informar a la DGAIA per tal d'obrir expedient en el Sistema d'Informació de la Infància i l'Adolescència (SINI@).

Tercer. En data _____ els Serveis socials de _____ hem valorat que la situació de l'infant ha estat normalitzada i que, per tant, no es troba en situació de risc social.

FONAMENTS DE DRET

És d'aplicació la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i oportunitats en la infància i l'adolescència i el Reglament de protecció dels/de les menors desemparats/ades aprovat pel Decret 2/1997, de 7 de gener, en allò que no contradigui la Llei esmentada, així com les altres disposicions aplicables per raó de la matèria.

ACORDO

1. Tancar l'expedient de risc de l'infant/adolescent.
2. Comunicar a la DGAIA aquest tancament a efectes de que consti a l'expedient de risc de l'infant/adolescent en el sistema d'informació de la infància i l'adolescència (Sinia).
3. Comunicar als progenitors

LLOC, DATA I SIGNATURA DE L'ORGANISME COMPETENT

PROTOCOL D'INTERVENCIÓ EN CASOS D'ASSESSORAMENT A L'EAIA DEL MARESME

1. L'EAIA DEL MARESME

L'EAIA del Maresme és el servei especialitzat en infància que presta servei als 29 municipis de la comarca del Maresme, exceptuant Mataró que, per ràtio de població, disposa del seu propi EAIA gestionat per l'Ajuntament.

Si bé la gestió de l'EAIA la realitza el Consell Comarcal del Maresme, depenem tècnicament de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA), que al seu torn s'organitza en els diferents Equips Funcionals d'Infància (EFI) que engloben diversos EAIA.

Concretament l'EAIA del Maresme rep les directrius de l'EFI7, conjuntament amb l'EAIA de Mataró i el del Vallès Oriental.

La intervenció de l'EAIA està regulada entre altres, per la llei 14/2010 dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència.

L'EAIA del Maresme està dividit en dos equips: l'equip d'estudis i l'equip de seguiments. L'equip d'estudis és l'encarregat de fer els assessoraments als SBAS i en el moment d'obrir expedient realitzar la valoració de la situació proposant, s'escau, les mesures de protecció previstes a la Llei.

Posteriorment, l'equip de seguiments és l'encarregat de vetllar pel desenvolupament de la mesura protectora així com continuar amb l'exploració de l'evolució de la situació familiar.

2. ELS ESPAIS D'ASSESSORAMENT

Els espais d'assessorament son espais facilitats per part de l'equip d'estudis de l'EAIA del Maresme als Serveis Socials del territori per exposar aquells casos d'infants i adolescents en els que es detecten situacions de risc, risc greu o possible desemparament.

Habitualment son els Serveis Socials dels municipis que es posen en contacte amb els referents de l'EAIA per sol·licitar una reunió d'assessorament i exposar la situació detectada. Quan hi ha professionals del territori que detecten una situació de risc d'un infant o adolescent mitjançant els serveis socials del seu municipi poden sol·licitar un espai d'assessorament:

- Per abordar els indicadors detectats amb el servei especialitzat
- O bé, posar-se en contacte amb els referents de l'EAIA per exposar la situació i programar un espai d'assessorament.

Abans de programar una reunió, els professionals del territori han de fer arribar la fitxa d'assessorament (veure annex 1) a l'EAIA del Maresme, és llavors quan es programa una reunió presencial o telemàtica amb els Serveis Socials implicats.

Amb la fitxa que envien els Serveis Socials, des de l'EAIA s'obre un expedient de risc dels infants/adolescents a la base de dades de que disposa DGAIA per a tot Catalunya (SINI@). En aquests casos, la família NO rep una notificació informativa de la DGAIA

En funció dels indicadors que es detectin i de la gravetat del cas, l'EAIA, en la reunió d'assessorament programada, acorda amb els Serveis Socials la derivació del cas .

En els **casos en els quals intervenen diferents professionals** del territori i per tal d'aconseguir un abordatge integral de la situació de l'infant /adolescent, es realitzen reunions d'assessorament en xarxa amb els serveis i professionals intervinents, ja siguin de l'àmbit públic

Equip d'estudis

(escoles, IES, serveis especialitzats de salut, CSMA, CSMIJ, ABS, serveis socials, cossos de seguretat, centres oberts...) o privat si disposen d'informació referent a família.

Dins l'espai d'assessorament l'EAIA preveu realitzar intervencions puntuals amb la família, en que es signen plans de millora conjunts amb els SBAS, per tal d'actuar de forma preventiva i evitar una possible situació de desemparament.

Aquestes intervencions es solen realitzar a les dependències de l'EAIA o DGAIA, amb la participació dels Serveis Socials, els quals aporten el pla de millora.

Al pla de millora s'especifica :

“Aquest pla de millora, es signa a les dependències de l'Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència del Maresme, l'objectiu del qual és assegurar que els menors rebin la protecció necessària per part dels pares en col·laboració amb tots els serveis.

En el cas que es valori que els pares no exerceixen adequadament les funcions inherents a llur pàtria potestat, l'EAIA, a través de la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència de la Generalitat de Catalunya, procedirà a iniciar l'estudi de la situació per tal de valorar, si s'escau, la declaració del desemparament del menor i la proposta de la mesura de protecció que tècnicament valori com a més adient segons la llei 14/2010 de 27 de maig sobre els drets i oportunitats en la infància i l'adolescència.”

El seguiment d'aquests punts del pla de treball els realitzen els professionals dels serveis socials del municipi i avaluen l'evolució dins de la temporalitat fixada en el document. Poden donar-se diferents situacions posteriors a la signatura del pla de millora:

1. Que la família assoleixi els canvis orientats i millorin o desapareguin els indicadors de risc detectats en els fills.
En aquest cas es pot tancar l'assessorament o mantenir en assessorament previ acord amb els professionals del territori.
2. Que els indicadors de risc detectats en els infants/adolescents persisteixin o s'agreugin o que els pares/tutors no col·laborin amb els professionals del territori.
Si es valora que la família ha pogut integrar uns canvis positius per millorar la situació dels fills, però caldria aprofundir en alguns objectius, es pot valorar signar un nou pla de millora amb objectius diferents o aportant recursos específics .
Tal i com queda reflectit al pla de millora si es valora que la família no ha aconseguit millorar la situació es valorarà per part de l'EAIA del Maresme i prèvia consulta amb la coordinadora de l'EAIA, derivar el cas per estudi a l'EAIA del Maresme.

La coordinadora és la Miren (miren@ccmaresme.cat) i el correu-e genèric es eaia@ccmaresme.cat

Els telèfons mòbils per contactar amb l'equip d'estudis son, 669 682 508 i 677 782 481 i 697833151

I també es pot trucar al del Consell Comarcal telèfon: 93741 11 72

DESCRIPCIÓ DE LES FUNCIONS DESENVOLUPADES PEL LLOC DE TREBALL DEL PERSONAL DE L'EAIA MARESME

- Informar a DGAIA de la situació personal i relacional de cada infant, adolescent i la seva família en situació d'alt risc / desemparament.
- Realitzar assessorament, l'estudi, el seguiment de les mesures de protecció i proposar de noves respecte als menors que es detecta una situació de risc, alt risc i desemparament.
- Conèixer la xarxa de recursos on es desenvolupen els infants i adolescents.
- Analitzar informació provinent dels serveis del territori i ampliar-la a través d'entrevistes, visites domiciliaries, o reunions altres professionals sobre la situació de infant i l' adolescent i la seva família.
- Intervenir amb les famílies, elaborar informes sobre el funcionament familiar, valorar les necessitats, elaborar plans de millora i derivar als recursos adients en el medi sociofamiliar.
- Informar sobre les necessitats de suport terapèutic de caràcter psicològic o psicosocial així com la derivació als serveis i institucions de salut mental que precisen menors i familiars.
- Analitzar el procés evolutiu de l'infant, capacitats relacionals aprenentatges escolars, relacions personals i socials i assenyalar possibles dificultats.
- Detectar i derivar als recursos específics de suport extraescolar, lleure, formació pre-laboral educació especialitzada, en funció de les necessitats educatives dels infants i adolescents en l'àmbit escolar, sota la perspectiva de treball en xarxa.
- Realitzar el seguiment del protocol infància que s'ha establert a la comarca.

ASSESSORAMENT / COL-LABORACIÓ AMB ALTRES AGENTS:

- Assessorar i col·laborar amb els Serveis d'Atenció Social Bàsics i altres serveis del territori sobre temes relacionats amb infància en risc social.
- Col·laborar i participar en el disseny de programes preventius comunitaris amb els Serveis Socials Bàsics i altres agents del Sistema en actuacions preventives en situacions de risc i de desemparament en les quals cal donar resposta a necessitats que requereixin una especialització tècnica.

ESTUDI DIAGNÒSTIC:

- Valoració, investigació dels casos derivats pels Serveis Socials bàsics, DGAIA, o altres agents del sistema de la xarxa especialitzada.
- Valoració del context personal, familiar i social de l'infant i/o adolescent on s'indiquin els factors de protecció i/o des protecció de l'entorn familiar, així com el pronòstic de recuperabilitat de les capacitats parentals.
- Elaborar Pla de Treball amb la família del menor per tal d'aconseguir la millora de la seva situació personal i familiar.
- Valorar la situació familiar la conveniència o no de separar el menor del nucli familiar i proposar les mesures protectores més adients en benefici de l'infant/adolescent.

SEGUIMENT:

- Elaborar informes de la situació familiar i evolució de l'infant o adolescent semestralment.
- Donar suport al menor per tal que aconsegueixi l'autonomia personal necessària a efectes d'una possible emancipació.
- Elaborar les propostes d'un recurs alternatiu a la família, preferentment d'una altra família extensa o aliena, quan no es produeix un procés de canvi en el seu nucli de procedència.
- Treball en xarxa per tal d'aconseguir el retorn de l'infant al seu nucli familiar d'origen quan sigui possible.

TRACTAMENT:

- Realitzar intervencions que tenen com a finalitat la modificació de la dinàmica familiar i/o capacitats parentals per a instaurar o restaurar les vinculacions afectives entre els diversos membres de la família per tal de pal·liar o disminuir les greus disfuncions que han derivat a una situació de desemparament.
- Intervenir amb els infants i llurs famílies, per tal de produir una modificació de la seva situació social, familiar, personal i la capacitació i/o rehabilitació de les funcions familiars i parentals que garanteixin la cura adequada de l'infant en el seu propi entorn.
- Elaborar contractes socioeducatius entre l'administració local i la família, sense que el menor hagi de ser retirat del nucli de convivència.
- Seguiment i elaboració d'informes semestrals sobre la situació del infant i l'adolescent i el nucli familiar, que s'han de notificar a DGAIA.

INTERVENCIÓ PREFERENT I D'URGÈNCIA:

- Atenció prioritària i d'urgència dels infants i adolescents víctimes de maltractaments, negligència i alta situacions d'alt risc.
- Atendre a la persona menor d'edat que es troba en una situació que motiva una intervenció preferent quan aquesta situació sigui immediata, greu i que posi en perill de manera objectivable la vida o la integritat física o psíquica de l'infant o adolescent.
- Valorar i donar una resposta ràpida i proposar mesura de protecció immediata per l'infant/adolescent.
- Recollir la informació i recopilació de dades, entrevistar als pares i a la persona menor.
- Activar el protocol de la XIAF en referència a la atenció als casos prioritaris.
- Explorar les possibilitats d'atenció de l'infant/adolescent per part de la família extensa.
- Elaborar el pla d'intervenció, i l' informe amb la proposta administrativa i tècnica.
- Realitzar la devolució als pares de la mesura establerta i pla de treball a seguir per millorar la situació d'alt risc.

ALTRES

- Donar resposta als requeriments judicials, ja sigui a través d'informes, o bé declaracions presencials als jutjats.
- Contenció emocional i conductual dels familiars i el infants/adolescents davant mesures de tutela i separació de la família. Gestió de conflictes.

RELACIONS DELS PROFESSIONALS DE L'EAIA AMB ALTRES SERVEIS:

Els professionals de l'Equip d'infància s'encarreguen de fer una intervenció multidisciplinària dins d'un marc d'actuació comú per a tots els serveis de la xarxa que tenen relació amb infants, adolescents i llurs famílies, en situació de risc social. Els serveis amb els que ens relacionem són:

Servei atenció dona	SIE, SIAD, Cases d'acollida
Hospitals	Hospitals, hospitals de dia
Serveis salut	UCA, URPIJ, centres terapèutics, CSMA, CSMIJ, àrea bàsica de, toxicomanies, CDIAP, entitats sense ànim de lucre, Creu Roja.
CA	Centre d'acolliment
UDEPMI	Unitat de Detecció i Prevenció del Maltractament Infantil
CAD	Centres d'atenció a persones amb discapacitat
Adopcions i acolliments	ICAA, SIFE, ICIF
Fundacions tutelars	DISCAPACITATS, ENTITATS SOCIALS
CRAE	Servei de Centre Residencial d'Acció Educativa

CREI	Servei de Centre Residencial d'Educació Intensiva
Immigració intercultural	Serveis de traducció i mediació, serveis interculturals
CTIC	Comissions Tècniques Interdepartamentals de Coordinació.
DASC	Departament d'Acció Social i Ciutadania
DGAIA	Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència
DGJJ	Direcció General de Justícia Juvenil
Àrea suport joves	ASJTET, Entitats pisos assistits
EAIA	Equip d'Atenció a la Infància i l'Adolescència
EFI 7	Equip Funcionals d'Infància referent del Maresme
EVAMI	Equips de Valoració de Maltractament Infantil
GIN	Gestor d'incidències Informàtiques
ICAA	Institut Català de l'Acolliment i de l'Adopció
RREE	Recursos Especialitzats
Telèfon infància respon	Infància respon
SBAS	Servei Bàsic d'Atenció Social
SEAIA	Servei dels Equips d'Atenció a la Infància i l'Adolescència
SÍNI@	Sistema d'informació de la infància i l'adolescència
SSBB	Serveis Socials Bàsics / Serveis socials internacionals
SSTT	Serveis Territorials
Ensenyament	Escoles, instituts, EAPS, USEE, UEC, serveis territorials, ocupació, programes de garantia juvenil, noves oportunitats, escoles d'adults
Cossos de Seguretat	Polícia local, mossos d'esquadra, INTERPOL
Justícia	Centres penitenciaris, fiscalia de menors, jutjats, SATAF, EAT
Àrea temps lliures	Entitats esportives, esplais, casals, centre oberts, entitats d'oci i temps de lleure

Benvolguts/des,

Us trasllado a continuació el procediment a seguir en la gestió de les situacions de risc en l'àmbit de la protecció a la infància i l'adolescència.

Els articles 99 i 103 de la Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència (LDOIA), així com també l'article 58 del Reglament que la desenvolupa, atribueixen la competència per intervenir en situacions de risc a l'administració local, per mitjà dels serveis socials bàsics, en primer lloc, i, en segon lloc, dels serveis socials especialitzats, en situacions de risc greu, quan aquells no aconseguen redreçar la situació de risc detectada.

En conseqüència, la Secretaria d'Infància, Adolescència i Joventut i la Direcció General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (DGAIA), cadascuna en el seu àmbit de competències, tan sols participen en la gestió administrativa de les situacions de risc per mitjà de la coordinació i l'establiment de directrius generals d'actuació dels serveis socials especialitzats (art. 22.1 LDOIA), la creació i ordenació del Sistema d'informació i gestió en infància i adolescència (art. 25 LDOIA) i, finalment, derivant les situacions de risc de que tingui coneixement als serveis socials competents per raó de la matèria.

D'altra banda, les actuacions en matèria de risc han de formar part de l'expedient de risc, integrat en l'expedient únic de l'infant o adolescent, en el marc del Sistema d'Informació i gestió en infància i adolescència (actualment, Sini@), per la qual cosa els serveis socials bàsics o especialitzats han d'informar a la DGAIA sobre les intervencions realitzades i el seu seguiment i finalització (art.101 LDOIA).

Per tot això exposat, el circuit de gestió i tramitació dels expedients de risc, a partir del proper 1 de juliol, ha de ser el següent:

Quan les dades disponibles es corresponen amb alguna de les situacions de risc previstes en l'article 102 de la Llei dels drets i les oportunitats de la infància i l'adolescència, i no es considera necessari iniciar un procediment de desemparament, DGAIA, als efectes d'expedient únic ha d'obrir expedient informàtic a l'aplicatiu Sini@, fer el document de cribatge i derivar les dades de què disposa al servei social competent perquè intervingui en primer lloc (art.103 LDOIA), en faci l'acord d'obertura, el signi i comuniqui als interessats.

Pels casos que DGAIA no tingui cap documentació ni coneixement previ, i la intervenció la iniciï Serveis Socials, ha de ser el mateix servei social qui faci arribar aquest acord d'inici d'expedient de risc a la DGAIA. Cal que trametin per EACAT les obertures de risc per incorporar al Sini@ mentre no es disposi d'un aplicatiu interoperable.

L'expedient de risc es manté obert a Sini@ mentre el servei social competent no doni una resposta a DGAIA on es faci constar que ja no està en situació de risc i procedeix a tancar l'expedient, o bé aquest es reconverteixi en un altre tipologia d'expedient mitjançant derivació a l'EAIA referent.

Correspon també a l'ens local competent la comunicació als pares, tutors o guardadors l'arxiu de l'expedient, així com totes aquelles actuacions derivades de la seva gestió, com ara donar-ne la vista i/o entrega de còpia si ho sol·liciten (amb la deguda reserva de dades de terceres persones).

D'altra banda, quan des de DGAIA es tanqui un expedient de desemparament/tutela, es podrà fer la derivació als Serveis Socials competents per tal que continuïn el treball amb la família o procedeixin al seu tancament si així ho valoren, comunicant a la DGAIA l'acord d'obertura o tancament.

Queden sense efecte totes aquelles disposicions normatives que contravinguin aquestes indicacions en base a la LDOIA i al reglament que la desenvolupa.

Rosa Maria Pérez
Girbent - DNI
35038670X (AUT)

Signat digitalment per Rosa
Maria Pérez Girbent - DNI
35038670X (AUT)
Data: 2023.06.13 13:47:38
+02'00'

Subdirectora General d'Atenció a la Infància i l'Adolescència

GESTIO DE LES SITUACIONS DE RISC EN L'AMBIT DE LA PROTECCIO A LA INFANCIA I L'ADOLESCENCIA

Situació 1: DGAIA disposa de informació que li arriba d'escoles, Serveis de Salut, Cossos de seguretat, Fiscalia i altres i un cop passat l'eina de Cribratge **valora que les dades disponibles corresponen amb una situació de risc (art 102 LDOIA)** i cal que informi a l'Ens local perquè obri expedient de risc.

1.- DGAIA rep informació d'un cas

2.- DGAIA passa eina de **Cribratge** per identificar si es tracta d'una **situació de Risc** (article 102 de la LDOIA) o una **situació de Desemparament** (article 105 de la LDOIA)

3.- Si es tracta d'una **situació de Risc**, DGAIA obre **expedient informàtic** en el seu dispositiu informàtic **SINI@**, a efectes que consti a l'**expedient únic de l'infant o adolescent (art 101 LDOIA)** i mentre no es tingui un dispositiu Interoperable.

4.- DGAIA comunica a l'Ens social de l'**obertura d'expedient informàtic** en sini@ i li fa arribar (via EACAT):

- Les dades que disposa del cas
- El document de Cribratge fet

5.- L'Ens local intervé, obre **Expedient de risc** en el seu dispositiu, fa l'**acord d'obertura de l'ER**, el **signa** i ho **comunica als interessats**: progenitors, tutors o guardadors

6.- L'Ens local envia a DGAIA (via EACAT) tota la **documentació de l'obertura** de l'ER:

- L'acord d'obertura d'ER signat per l'Ens local
- Document on consti la comunicació feta als progenitors, tutors o guardadors
- Numero d'expedient assignat en els seu aplicatiu

7.- DGAIA incorpora la documentació rebuda de l'Ens local a l'expedient informàtic que té obert d'aquest cas a l'aplicatiu **SINI@**

8.- L'Expedient de risc es mantindrà **obert a Sini@** fins que l'Ens local competent informi a la DGAIA que ja no es dona la situació de risc i per **tant tanca l'expedient**, o bé aquest es **reconverteix en una altre tipologia d'expedient** mitjançant **derivació a l'EAIA** referent, segons els protocols territorials de derivació. (SSB-EAIA)

9.- L'Ens local **comunicarà** als pares, tutors o guardadors **l'arxiu de l'expedient de Risc** o la **derivació del mateix a l'EAIA de referència**.

Situació 2 : DGAIA no té cap documentació ni coneixement previ d'un cas i la intervenció la inicia l' Ens local, qui un cop passat l'eina de Cribratge **valora que les dades disponibles corresponen amb una situació de risc (art 102 LDOIA)** i cal que informi a DGAIA de l'obertura de risc, perquè pugui incorporar la informació a sini@

Ens local deriva un cas a **EAIA** per estudi i EAIA obre expedient de risc a sini@

